

МАКРОМОДУЛЬ VIII : КОМПАРАТИВІСТИКА: ЯКІСТЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОСВІТНІХ СИСТЕМ. ПАРАМЕТРИ ЕКСПЕРТИЗИ

Зміст навчальної програми

Пояснювальна записка	322
Структура програми навчальної дисципліни	327
I. Опис предмета навчальної дисципліни	327
II. Тематичний план навчальної дисципліни	328
III. Програма	329
Змістовий модуль 1. Методологія порівняльних досліджень.	
Параметри експертизи освітніх систем, явищ, процесів	329
Тема 1. Структура, методологічні засади та приклади порівняльних досліджень	329
Тема 2. Світова науково-дослідна інфраструктура порівняльних досліджень у галузі вищої освіти	335
Питання до модульного контролю 1	339
Список рекомендованої літератури до змістового модулю 1	340
Змістовий модуль 2. Системи освіти провідних країн світу:	
їх структура, організація, якість функціонування	342
Тема 3. Системи освіти європейських країн (на прикладі Великої Британії, Франції, Німеччини, Швеції) та Російської Федерації ..	342
Тема 4. Системи освіти США, Японії, Ізраїлю, Австралії	346
Питання до модульного контролю 2	350
Список рекомендованої літератури до змістового модулю 2	352
Змістовий модуль 3. Світові тенденції розвитку сучасної освіти	
Тема 5. Глобальні стратегії розвитку освіти. Освітня політика Європейського союзу	354
Тема 6. Рапорти експертів ЮНЕСКО та їх значення для теорії і практики освіти	359
Питання до модульного контролю 3	364
Список рекомендованої літератури до змістового модулю 3	365

IV.	Навчально-методична карта дисципліни «Компаративістика: якість функціонування освітніх систем. Параметри експертизи»	367
V.	Карта самостійної роботи студента	369
VI.	Контроль за індивідуальною роботою студентів	370
VII.	Підсумковий модульний контроль	370
VIII.	Список рекомендованої літератури до Макромодулю VIII	374
	Основна література	374
	Додаткова література	377

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

«Компаративістика: якість функціонування освітніх систем. Параметри експертизи» – навчальна дисципліна, що займає важливе місце в системі підготовки магістрів. Як галузь наукового знання компаративістика у сфері освіти спрямована на розкриття закономірностей функціонування освітніх систем у різних країнах шляхом пізнання спільного й відмінного у їх розвитку. Пошуки загального і специфічного в освітніх системах різних країн, ознайомлення з міжнародним досвідом реформування освіти дозволяють осмислити наукове тлумачення освітніх традицій, збагатити власну національну освіту й культуру. Знання про оновлення теорії і практики освіти в інших країнах надають можливість використовувати цей досвід (з урахуванням вітчизняних традицій) у сучасних умовах модернізації освітньої системи в Україні, а також відстежувати генезис багатьох педагогічних теорій і концепцій.

Навчальний курс «Компаративістика: якість функціонування освітніх систем. Параметри експертизи» передбачає ознайомлення магістрів із закономірностями світового освітнього процесу, набуття ними здатності до виокремлення загального, особливого й одиничного у розвитку освітніх систем, сприяє розвитку загальної та педагогічної культури магістрів. Головна увага під час вивчення дисципліни повинна надаватись аналізу позитивних й негативних наслідків зарубіжного освітняського досвіду, що дає можливість глибше осмислити власні проблеми, попередити помилки і прорахунки, підвищити ефективність діяльності вітчизняної системи освіти та використання світового досвіду.

Вивчення цього курсу відіграє важливу роль у підвищенні методологічної культури магістрантів, сприяє озброєнню новими методами досліджень, демонструє кращі традиції гуманістичної педагогіки і тим самим допомагає студентові у його навчальній діяльності.

Об'єктом компаративістики у сфері освіти є освіта як процес соціально-культурного відтворення людини у сучасному світі та соціальний інститут у глобальному, регіональному і національному масштабах.

Предметом компаративістики у сфері освіти є тенденції та закономірності розвитку зарубіжних і вітчизняної систем освіти на ґрунті загальнонаціональних та національних культурних традицій і цінностей.

Основне методологічне питання компаративістики у сфері освіти полягає у тому, якою мірою і в яких формах можливо та доцільно

використовувати у вітчизняній системі освіти досягнення сучасного зарубіжного досвіду розвитку освіти.

Курс побудований з урахуванням європейського досвіду викладання дисципліни, зокрема у Республіці Польщі, а також на основі вивчення і порівняльного аналізу нормативно-правових баз (документів ЮНЕСКО, Ради Європи, Європейського Союзу, Організації з економічного співробітництва та розвитку, національних міністерств освіти країн світу тощо), концепцій і стратегій розвитку освіти у провідних країнах світу, педагогічних досліджень зарубіжних і вітчизняних науковців, статистичних джерел.

Робоча навчальна програма з дисципліни «Компаративістика: якість функціонування освітніх систем. Параметри експертизи» є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено на основі освітньо-професійної програми підготовки магістрів згідно з навчальними планами за спеціальністю 8.180110021 «Педагогіка вищої школи», 8.180110020 «Управління навчальним закладом» денної форми навчання.

Програму розроблено з урахуванням рекомендацій МОН України (лист № 1/9-736 від 06.12.2007 р.) «Про Перелік напрямів (спеціальностей) та їх поєднання з додатковими спеціальностями і спеціалізаціями для підготовки педагогічних працівників за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавра, спеціаліста, магістра».

Згідно з навчальними планами за спеціальностями 8.180110021 «Педагогіка вищої школи», 8.180110020 «Управління навчальним закладом» загальний обсяг дисципліни складає три з половиною залікові кредити (126 годин) і включає всі види навчальної діяльності студента: аудиторні заняття (40 годин), самостійна робота (50 години), індивідуальна робота (6 годин), консультації (11 годин), контрольні заходи (модульний контроль, підсумковий модульний контроль). Вивчення навчальної дисципліни завершується підсумковим модульним контролем у формі екзамену. Кількість модулів і, відповідно, залікових кредитів може змінюватися згідно з навчальним планом.

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання. Програма складається з 3-х змістових модулів.

Кожна тема, яка входить до змістового модулю включає: опис повного циклу підготовки з теми за змістом, організаційними формами

навчання, видами контролю, а також тими компетенціями й професійними функціями, які розвиваються у процесі вивчення кожної теми і сформованість яких визначає результат навчання. Для кожного модулю сформульовано основні поняття, які зустрічаються у процесі вивчення цього модулю. Структура опису кожної теми така: назва теми; основні поняття; зміст лекції; зміст семінарських занять з теми; зміст самостійної роботи з теми; зміст індивідуальної роботи з теми; запитання або завдання для модульного контролю; список літератури до теми (основний і додатковий).

Програма визначає обсяги знань, які повинні опанувати магістранти згідно з вимогами освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритм вивчення навчального матеріалу дисципліни «Компаративістика: якість функціонування освітніх систем. Параметри експертизи», необхідне методичне забезпечення, складові і технологію оцінювання навчальних досягнень магістрантів.

Навчальна дисципліна «Компаративістика: якість функціонування освітніх систем. Параметри експертизи» є теоретичною і світоглядною основою професійної підготовки магістрантів до професійно-педагогічної та управлінської діяльності.

Мета курсу «Компаративістика: якість функціонування освітніх систем. Параметри експертизи» – дати студентам знання про стан і основні тенденції розвитку освіти у світовому, регіональному, національному масштабах. В умовах модернізації всіх ланок освіти в Україні, спрямованої на підвищення якості освіти, досягнення кращих світових стандартів та інтеграцію у світовий освітній простір, ознайомлення із розвитком освіти у країнах світу є надзвичайно актуальним.

Завдання програми передбачають вивчення студентами педагогічної теорії та практики у зарубіжних країнах, порівняння зарубіжного досвіду з досягненнями в освітній сфері України.

Завданнями курсу є:

- 1) Ознайомлення студентів із концептуальними положеннями:
  - інтеграції національної освітньої системи у європейський і світовий освітній простір;
  - експертизи освітніх систем, явищ, процесів;
  - розвиток педагогічного мислення, здатності до використання досвіду освіти й педагогічної науки і практики у різних країнах;

- забезпечення реального права особистості на якісну освіту;
  - неперервність освіти як умови забезпечення конкурентоспроможності особистості та її професійної мобільності;
  - гуманізація всіх сфер життя;
  - застосування інноваційних технологій.
- 2) Ознайомлення студентів з новітніми джерелами, сучасними педагогічними дослідженнями вітчизняних і зарубіжних науковців та особливостями Болонського процесу.
- 3) Ознайомлення студентів з:
- сучасними працями вітчизняних і зарубіжних науковців з проблем компаративістики у сфері освіти;
  - напрямками освітньої політики в галузі освіти Європейського союзу;
  - рапортами експертів ЮНЕСКО та їх значенням для теорії і практики освіти.
- 4) Подальший розвиток професійної компетентності та здатності до самовдосконалення.

Місце курсу в професійній підготовці майбутнього педагога та управління. Програма навчальної дисципліни «Компаративістика: якість функціонування освітніх систем. Параметри експертизи» враховує, що студенти протягом навчання в університеті прослухали навчальні курси з загальної педагогіки і психології. Навчальна дисципліна «Компаративістика: якість функціонування освітніх систем. Параметри експертизи» є логічним продовженням професійної підготовки магістрантів і посилює розвиток їх професійно-значущих якостей як майбутніх викладачів вищої школи та управлінців, їх здатності до науково-педагогічного аналізу.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен **знати**:

- новітні досягнення теорії і практики освіти в різних країнах;
- сучасний стан теорії і практики освіти в Україні;
- основні тенденції розвитку освіти у провідних країнах світу.

Уміти:

- здійснювати експертизу освітніх систем, аналізувати освітні проблеми, порівнюючи їх вирішення у різних країнах;
- встановлювати і пояснювати взаємозв'язок політичного, соціально-економічного, історичного та культурного розвитку країни з розвитком освітніх систем;

- творчо використовувати у вітчизняній системі освіти (з урахуванням національних традицій й досвіду) здобутки теорії і практики освіти провідних країн світу;
- здійснювати порівняльні дослідження в галузі освіти.

Самостійна робота з курсу «Компаративістика: якість функціонування освітніх систем. Параметри експертизи» спрямована на поглиблення теоретичних знань та формування наукового світогляду студентів, розвиток їх методологічної культури згідно зі змістом навчальної дисципліни; розвиток самостійного мислення, професійно-значущих і творчих якостей, здатності до аналітичної та дослідницької діяльності, вмінь щодо здобуття, обробки та аналізу наукової інформації та методичних джерел, навчання упродовж життя. Навчальний курс має сприяти професійному становленню і професійному розвитку та саморозвитку майбутніх викладачів вищої школи й управлінців, підготовці їх до інноваційної професійно-педагогічної діяльності.

Від магістрантів вимагається:

1. Ведення тематичного словника.
2. Опрацювання наукових джерел з кожної теми за формою, яка обирається самостійно (конспект, тези, план, таблиця, схема, висновки тощо), з визначенням особистого ставлення до змісту роботи (за бажанням).
3. Доповнення списку рекомендованих джерел до кожної теми науковими працями, які студент підібрав самостійно і які відображають напрями його магістерської праці або наукових уподобань.
4. Порівняння викладу (або змісту) матеріалу з певного питання в різних джерелах.
5. Уміння формувати власну думку з питань проблемного характеру відповідно до кожної теми, що сприяє усвідомленню актуальних проблем освіти й пошуку засобів їх вирішення, зосередженню уваги на суперечностях, які виникають за певних умов перебігу педагогічного процесу та життєвих ситуацій.
6. Виконання завдань з розвитку рефлексивних умінь, аналізу і самооцінки власної професійно-педагогічної діяльності, формування професійно-значущих рис особистості.

Наприкінці вивчення курсу важливо проаналізувати оцінку магістрантами якості його засвоєння в цілому та за окремими темами. Доцільно проаналізувати зміни у науковому світогляді та рівні сформованості методологічної культури кожного студента.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс	Напря́м, спеціалі́зність, освітньо- кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
<p>Кількість кредитів, відповідних ECTS: 3,5 кредити</p> <p>Змістові модулі: 3 модулі</p> <p>Загальний обсяг дисципліни (години): 126 годин</p> <p>Тижневих годин: 2 години</p>	<p>Спеціальності 8.180110021 «Педагогіка вищої школи», 8.180110020 «Управління навчальним закладом»</p> <p>Освітньо- кваліфікаційний рівень «магістр»</p>	<p>Нормативна РікНормативна Рік підготовки: 2 Семестр: 4</p> <p>Аудиторні заняття: 40 годин, з них:</p> <p>Лекції (теоретична підготовка): 12 годин</p> <p>Семінарські заняття: 16 годин</p> <p>Індивідуальна робота: 6 годин</p> <p>Модульний контроль: 6 годин</p> <p>Консультації: 11 годин</p> <p>Самостійна робота: 50 годин</p> <p>Підсумковий модульний контроль¹⁸ : екзамен 36 годин</p>

¹⁸ Форма підсумкового модульного контролю обирається викладачем у залежності від обсягу і вивчення матеріалу та цільової аудиторії.

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№	Назви теоретичних розділів	Кількість годин						
		Разом	Аудиторні	Лекцій	Семинарських	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Модульний контроль Підсумковий контроль (екзамен)
Змістовий модуль 1. МЕТОДОЛОГІЯ ПОРІВНЯЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ. ПАРАМЕТРИ ЕКСПЕРТИЗИ ОСВІТНІХ СИСТЕМ, ЯВИЩ, ПРОЦЕСІВ								
1.	Структура, методологічні засади та приклади порівняльних досліджень. Параметри експертизи	16	6	2	4		10	
2.	Науково-дослідна інфраструктура порівняльних досліджень у галузі освіти, її застосування для експертної діяльності	14	4	2	2		10	
Разом:		32	12	4	6		20	2
Змістовий модуль 2. СИСТЕМИ ОСВІТИ ПРОВІДНИХ КРАЇН СВІТУ: ЇХ СТРУКТУРА, ОРГАНІЗАЦІЯ, ЯКІСТЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ								
3.	Системи освіти європейських країн (на прикладі Великої Британії, Франції, Німеччини, Швеції) та Російської Федерації	18	8	2	2	4	10	
4.	Системи освіти США, Китаю, Японії, Ізраїлю, Австралії	16	6	2	2	2	10	
Разом:		36	16	4	4	6	20	2
Змістовий модуль 3. СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ								
5.	Глобальні стратегії розвитку освіти. Освітня політика Європейського союзу в контексті забезпечення якості освіти	9	4	2	2		5	
6.	Рапорти експертів ЮНЕСКО та їх значення для теорії і практики освіти, експертної діяльності в освіті	11	6	2	4		5	
Разом:		58	12	4	6		10	2
Всього за навчальним планом:		126	40	12	16	6	50	6

III. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. МЕТОДОЛОГІЯ ПОРІВНЯЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ. ПАРАМЕТРИ ЕКСПЕРТИЗИ ОСВІТНІХ СИСТЕМ, ЯВИЩ, ПРОЦЕСІВ

Основні поняття модулю:

Компаративістські дослідження; структура порівняльних досліджень; наукова теорія; методологічні стандарти порівняльних досліджень; критерії порівняння; ЮНЕСКО; Організація з міжнародного співробітництва і розвитку (ОЕСД); Рада Європи; Міжнародне товариство з дослідження шкільних досягнень; види порівняльних досліджень; етапи проведення порівняльного дослідження; експериментальний матеріал; аналіз та інтерпретація результатів порівняльного дослідження; науково-дослідна інфраструктура порівняльних досліджень; центри документації; порівняльна статистика; товариства порівняльної педагогіки; дослідницькі осередки; компаративістська періодика; параметри експертизи освітніх систем, явищ, процесів.

ТЕМА 1. СТРУКТУРА, МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ТА ПРИКЛАДИ ПОРІВНЯЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ. ПАРАМЕТРИ ЕКСПЕРТИЗИ

ЛЕКЦІЯ 1.

Роль наукової теорії для компаративістських досліджень. Структура порівняльних досліджень: опис, інтерпретація, юкстапозиція, моделювання. Методологічні стандарти порівняльних досліджень: вибір мети і предмету дослідження, їх концептуалізація; вибір методів, технік і засобів дослідження; відбір експериментального матеріалу (проб, випробувань) і засобів отримання інформації; організація дослідження; аналіз та інтерпретація одержання результатів. Міжнародні дослідження шкільної успішності (IEA) як приклад порівняльних досліджень. Проблема критеріїв порівняння.

Параметри експертизи освітніх систем, явищ, процесів.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 1.1.

Інститути та організації, що ініціюють порівняльні дослідження в галузі вищої освіти та вивчають якість освіти

План

1. Розкрити роль і напрями діяльності в галузі проведення компаративістських досліджень з освіти таких організацій:
  - Міжнародне бюро з виховання ЮНЕСКО.
  - Римський клуб.
  - Організація з міжнародного співробітництва і розвитку (ОЕСД).
  - Рада Європи.
  - Міжнародне товариство з дослідження шкільних досягнень.
2. Провідні напрями дослідження педагогічної освіти.
3. Порівняльні дослідження професійної підготовки вчителів.
4. Дослідження міграційних процесів в контексті розвитку освіти.

Список рекомендованої літератури до семінарського заняття 1.1.

Основна література:

Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти в Україні: історія, теорія: Підручник / А. М. Алексюк. – К.: Либідь, 1998. – 560 с.

Алферов Ю. С. Совет Европы и образование / Ю. С. Алферов // Педагогика. – 1998. – № 7. – С. 101 – 111.

Андрущенко В. П. Освіта на рубежі століть: філософія, методологія, практика // Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз: Монографія / В. П. Андрущенко, І. Я. Зязюн, В. Г. Кремень, С. Д. Максименко, Н. Г. Никало, С. О. Сисосва, Я. В. Цехмістер, О. В. Чалий / за ред. В. Г. Кременя. – К.: Наукова думка, 2003. – С. 99 – 166.

Болонський процес: перспективи і розвиток у контексті інтеграції України в європейський простір вищої освіти / За ред. В. М. Бебіка. – К.: МАУП, 2004. – 200 с.

Васюк О. В. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / О. В. Васюк. – К.: ДАКККіМ, 2008. – 291 с.

Кічук Н. В. Освіта у сучасному світі: навчальний посібник / Н. В. Кічук. – Ізмаїл: [б. в.], 2001. – 88 с.

Кремень В. Г. Філософія освіти XXI століття / В. Г. Кремень // Шлях освіти. – 2003. – № 2. – С. 2 – 6.

Огнев'юк В. О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку / В. О. Огнев'юк. – К.: Знання України, 2003. – 448 с. – Бібліогр.: с. 437 – 446.

Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / А. А. Сбруєва. – 2-ге вид., стер. – Суми: Університетська книга, 2005. – 320 с.

Сбруєва А. А. Сутність ринкової ідеології освітніх реформ розвинутих країн / А. А. Сбруєва // Шлях освіти. – 2003. – № 1. – С. 15 – 21.

Сисоєва С. О., Батечко Н. Г. Вища освіта України: реалії сучасного розвитку / С. О. Сисоєва, Н. Г. Батечко // Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Київський університет імені Бориса Грінченка, Національний університет біоресурсів і природокористування України. – К.: ВД ЕКМО, 2011. – 344 с.

Стратегія реформування освіти в Україні: Рек. з освітньої політики. – К.: К. І. С., 2003. – 296 с.

Чижевський Б. Місце і роль приватних закладів у загальній системі освіти / Б. Чижевський // Шлях освіти. – 1998. – № 3. – С. 46 – 48.

Додаткова література:

Вульфсон Б. Л. Сравнительная педагогика: история и современные проблемы / Б. Л. Вульфсон. – М.: Изд-во УРАО, 2003. – 232 с.

Джуринский А. Н. Развитие образования в современном мире / А. Н. Джуринский. – М.: Изд-во открытого Российского университета, 1999. – 200 с.

Любар О. О. Історія української школи і педагогіки: навчальний посібник / О. О. Любар, М. Г. Стельмахович, Д. Т. Федоренко; [за ред. О. О. Любара]. – К.: Знання, 2003. – 456 с.

Соколова М. А. Сравнительная педагогика / М. А. Соколова, Е. Н. Кузьмина, М. Л. Родионов. – М.: Просвещение, 1978. – 192 с.

Сухомлинська О. В. Зарубіжний педагогічний досвід в Україні в 20-і роки / О. В. Сухомлинська // Рідна шк. – 1992. – № 2. – С. 3 – 7.

Тадгян С. А. Культура и педагогика мира / С. А. Тадгян // Педагогика. – 1997. – № 6. – С. 3 – 14.

Тараненко І. Навчальний режим у школах країн Європейського співтовариства / І. Тараненко, О. Локшина // Шлях освіти. – 1996. – № 1. – С. 23 – 37.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 2.1.

Структура та методологічні засади порівняльних досліджень

План

1. Які види порівняльних досліджень Ви знаєте? Відповідь обґрунтуйте.

2. Розкрийте структуру і основні етапи проведення порівняльного дослідження.

3. Покажіть як здійснюється вибір мети і предмету дослідження та їх концептуалізація.

4. В чому полягають особливості вибору методів, технік і засобів проведення порівняльного дослідження?

5. Як відбувається відбір експериментального матеріалу в порівняльному дослідженні?
6. Опишіть механізм вибору засобів отримання інформації для проведення порівняльного дослідження?
7. Особливості організації порівняльного дослідження.
8. Аналіз та інтерпретація результатів порівняльного дослідження.

Список рекомендованої літератури до семінарського заняття 2.1.

Основна література:

- Алексюк А. М.** Педагогіка вищої освіти в Україні: історія, теорія: Підручник / А. М. Алексюк. – К.: Либідь, 1998. – 560 с.
- Андрущенко В. П.** Освіта на рубежі століть: філософія, методологія, практика // Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз: Монографія / В. П. Андрущенко, І. Я. Зязюн, В. Г. Кремень, С. Д. Максименко, Н. Г. Никало, С. О. Сисоєва, Я. В. Цехмістер, О. В. Чалий / за ред. В. Г. Кременя. – К.: Наукова думка, 2003. – С. 99 – 166.
- Васюк О. В.** Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / О. В. Васюк. – К.: ДАКККІМ, 2008. – 291 с.
- Вульфсон Б. Л.** Сравнительная педагогика: история и современные проблемы / Б. Л. Вульфсон. – М.: Изд-во УРАО, 2003. – 232 с.
- Галус О. М.** Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / О. М. Галус, Л. М. Шапошнікова. – К.: Вища шк., 2006. – 215 с.
- Капранова В. А.** Сравнительная педагогика. Школа и образование за рубежом: учебное пособие / В. А. Капранова. – Минск: Новое знание, 2004. – 222 с.
- Кічук Н. В.** Освіта у сучасному світі: навчальний посібник / Н. В. Кічук. – Ізмаїл: [б. в.], 2001. – 88 с.
- Любар О. О.** Історія української школи і педагогіки: навчальний посібник / О. О. Любар, М. Г. Стельмахович, Д. Т. Федоренко; [за ред. О. О. Любара]. – К.: Знання, 2003. – 456 с.
- Сбруєва А. А.** Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / А. А. Сбруєва. – Суми: Ред.-вид. відділ СДПУ, 1999. – 300 с.
- Сбруєва А. А.** Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / А. А. Сбруєва. – 2-ге вид., стер. – Суми: Університетська книга, 2005. – 320 с.
- Сбруєва А. А.** Сутність ринкової ідеології освітніх реформ розвинутих країн / А. А. Сбруєва // Шлях освіти. – 2003. – № 1. – С. 15 – 21.
- Сисоєва С. О., Батечко Н. Г.** Вища освіта України: реалії сучасного розвитку / С. О. Сисоєва, Н. Г. Батечко // Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Київський університет імені Бориса Грінченка, Національний університет біоресурсів і природокористування України. – К.: ВД ЕКМО, 2011. – 344 с.
- Соколова М. А.** Сравнительная педагогика / М. А. Соколова, Е. Н. Кузьмина, М. Л. Родионов. – М.: Просвещение, 1978. – 192 с.

Додаткова література:

Джуринский А. Н. Развитие образования в современном мире / А. Н. Джуринский. – М.: Изд-во открытого Российского университета, 1999. – 200 с.

Енциклопедія освіти / Академія пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

Єгоров Г., Мельниченко Б., Василенко Н. Оцінювання і контроль знань учнів у зарубіжній школі / Г. Єгоров, Б. Мельниченко, Н. Василенко // Історія в школі. – 2000. – № 9. – С. 8 – 12.

Єгоров Г. С., Лавриченко Н. М., Мельниченко Б. Ф. Тенденції розвитку змісту базової освіти у країнах Заходу / Г. С. Єгоров, Н. М. Лавриченко, Б. Ф. Мельниченко. – К.: КМПУ ім. Грінченка, 2003. – 186 с.

Корсак К. В. Світова вища освіта. Порівняння і визнання закордонних кваліфікацій і дипломів: монографія / К. В. Корсак. – К.: [б. в.], 1997. – 207 с.

Левківський М. В. Історія педагогіки: підручник / М. В. Левківський. – К.: Центр навч. літ-ри, 2003. – 360 с.

САМОСТІЙНА РОБОТА 1.1.

А. Розкрити зміст основних понять теми.

Б. Перекласти основну інформацію теми мовою таблиць, схем, графіків (вибір за бажанням).

В. На основі опрацювання дисертаційних досліджень з порівняльної педагогіки виконати такі практичні завдання:

Проаналізуйте методологічні засади проведення дослідження: 3-4 докторські дисертаційні дослідження з порівняльної педагогіки та 3-4 кандидатські дисертаційні дослідження з порівняльної педагогіки. Що є спільним, а що є відмінним у методології проведення і структури цих досліджень.

Відповідь обґрунтуйте.

Список рекомендованої літератури до теми 1.

Основна література:

Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти в Україні: історія, теорія: Підручник / А. М. Алексюк. – К.: Либідь, 1998. – 560 с.

Алферов Ю.С. Совет Европы и образование / Ю. С. Алферов // Педагогика. – 1998. – № 7. – С. 101 – 111.

Андрущенко В. П. Освіта на рубежі століть: філософія, методологія, практика // Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз: Монографія / В. П. Андрущенко, І. Я. Зязюн, В. Г. Кремень, С. Д. Максименко, Н. Г. Никало,

С. О. Сисосва, Я. В. Цехмістер, О. В. Чалий / за ред. В. Г. Кременя. – К.: Наукова думка, 2003. – С. 99 – 166.

Болонський процес: перспективи і розвиток у контексті інтеграції України в європейський простір вищої освіти / За ред. В. М. Бебіка. – К.: МАУП, 2004. – 200 с.

Васюк О. В. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / О. В. Васюк. – К.: ДАКККіМ, 2008. – 291 с.

Вульфсон Б. Л. Сравнительная педагогика: история и современные проблемы / Б. Л. Вульфсон. – М.: Изд-во УРАО, 2003. – 232 с.

Галус О. М. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / О. М. Галус, Л. М. Шапошнікова. – К.: Вища шк., 2006. – 215 с.

Зязюн І. А. Філософія педагогічної дії: Монографія / І. А. Зязюн. – Черкаси: Вид. від. ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2008. – 608 с.

Капранова В. А. Сравнительная педагогика. Школа и образование за рубежом: учебное пособие / В. А. Капранова. – Минск : Новое знание, 2004. – 222 с.

Кічук Н. В. Освіта у сучасному світі: навчальний посібник / Н. В. Кічук. – Ізмаїл: [б. в.], 2001. – 88 с.

Кремень В. Г. Філософія освіти XXI століття / В. Г. Кремень // Шлях освіти. – 2003. – № 2. – С. 2 – 6.

Любар О. О. Історія української школи і педагогіки : навчальний посібник / О. О. Любар, М. Г. Стельмахович, Д. Т. Федоренко; [за ред. О. О. Любара]. – К.: Знання, 2003. – 456 с.

Огнев'юк В. О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку / В. О. Огнев'юк. – К.: Знання України, 2003. – 448 с. – Бібліогр.: с. 437 – 446.

Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / А. А. Сбруєва. – 2-ге вид., стер. – Суми: Університетська книга, 2005. – 320 с.

Сбруєва А. А. Сутність ринкової ідеології освітніх реформ розвинутих країн / А. А. Сбруєва // Шлях освіти. – 2003. – № 1. – С. 15 – 21.

Сисосва С. О., Батечко Н. Г. Вища освіта України: реалії сучасного розвитку / С. О. Сисосва, Н. Г. Батечко // Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Київський університет імені Бориса Грінченка, Національний університет біоресурсів і природокористування України. – К.: ВД ЕКМО, 2011. – 344 с.

Соколова М. А. Сравнительная педагогика / М. А. Соколова, Е. Н. Кузьмина, М. Л. Родионов. – М.: Просвещение, 1978. – 192 с.

Стратегія реформування освіти в Україні: Рек. з освітньої політики. – К.: К. І. С., 2003. – 296 с.

Додаткова література:

Вульфсон Б. Л. Сравнительная педагогика: история и современные проблемы / Б. Л. Вульфсон. – М.: Изд-во УРАО, 2003. – 232 с.

Джуринский А. Н. Развитие образования в современном мире / А. Н. Джуринский. – М.: Изд-во открытого Российского университета, 1999. – 200 с.

Єгоров Г. С., Лавриченко Н. М., Мельниченко Б. Ф. Тенденції розвитку змісту базової освіти у країнах Заходу / Г. С. Єгоров, Н. М. Лавриченко, Б. Ф. Мельниченко. – К.: КМПУ ім. Грінченка, 2003. – 186 с.

Корсак К. В. Світова вища освіта. Порівняння і визнання закордонних кваліфікацій і дипломів: монографія / К. В. Корсак. – К.: [б. в.], 1997. – 207 с.

Левківський М. В. Історія педагогіки: підручник / М. В. Левківський. – К.: Центр навч. літ-ри, 2003. – 360 с.

Лутай В. С. Філософія сучасної освіти : навчальний посібник / В. С. Лутай. – К.: Центр «Магістр-8» Творчої спілки вчителів України, 1996. – 256 с.

Соколова М. А. Сравнительная педагогика / М. А. Соколова, Е. Н. Кузьмина, М. Л. Родионов. – М.: Просвещение, 1978. – 192 с.

Тадгян С. А. Культура и педагогика мира / С. А. Тадгян // Педагогика. – 1997. – № 6. – С. 3 – 14.

Тараненко І. Навчальний режим у школах країн Європейського співтовариства / І. Тараненко, О. Локшина // Шлях освіти. – 1996. – № 1. – С. 23 – 37.

ТЕМА 2.

НАУКОВО-ДОСЛІДНА ІНФРАСТРУКТУРА ПОРІВНЯЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ГАЛУЗІ ОСВІТИ, ЇЇ ЗАСТОСУВАННЯ ДЛЯ ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ЛЕКЦІЯ 2.

Поняття про науково-дослідну інфраструктуру порівняльних досліджень, її класифікація. Осередки наукової інформації компаративістичного спрямування. Центри документації та їх види. Документація з глобальних проблем освіти. Осередки порівняльної статистики. Товариства порівняльної педагогіки: світові. Європейські, окремих країн. Найважливіші дослідницькі осередки. Компаративістична періодика.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 3.1.

Світова науково-дослідна інфраструктура компаративістики у сфері освіти

План

1. Розкрити зміст поняття «науково-дослідна інфраструктура».
2. Напрями діяльності осередків наукової інформації з компаративістики у сфері освіти.
3. Центри документації з вищої освіти та порівняльних досліджень з вищої освіти.
4. Осередки порівняльної статистики в галузі вищої освіти, їх призначення і мета діяльності.
5. Товариства з компаративістики у сфері освіти (в світі, в Європі, в Україні).

6. Журнали з порівняльної педагогіки та їх роль у проведенні порівняльних досліджень.
7. Документація з глобальних проблем освіти.

Список рекомендованої літератури до семінарського заняття 3.1.

Основна література:

Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти в Україні: історія, теорія: Підручник / А. М. Алексюк. – К.: Либідь, 1998. – 560 с.

Андрущенко В. П. Освіта на рубежі століть: філософія, методологія, практика // Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз: Монографія / В. П. Андрущенко, І. Я. Зязюн, В. Г. Кремень, С. Д. Максименко, Н. Г. Никало, С. О. Сисосва, Я. В. Цехмістер, О. В. Чалий / за ред. В. Г. Кременя. – К.: Наукова думка, 2003. – С. 99 – 166.

Васюк О. В. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / О. В. Васюк. – К.: ДАКККіМ, 2008. – 291 с.

Вульфсон Б. Л. Сравнительная педагогика: история и современные проблемы / Б. Л. Вульфсон. – М.: Изд-во УРАО, 2003. – 232 с.

Галус О. М. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / О. М. Галус, Л. М. Шапошнікова. – К.: Вища шк., 2006. – 215 с.

Капранова В. А. Сравнительная педагогика. Школа и образование за рубежом: учебное пособие / В. А. Капранова. – Минск: Новое знание, 2004. – 222 с.

Кічук Н. В. Освіта у сучасному світі: навчальний посібник / Н. В. Кічук. – Ізмаїл: [б. в.], 2001. – 88 с.

Кремень В. Г. Філософія освіти XXI століття / В. Г. Кремень // Шлях освіти. – 2003. – № 2. – С. 2 – 6.

Любар О. О. Історія української школи і педагогіки : навчальний посібник / О. О. Любар, М. Г. Стельмахович, Д. Т. Федоренко; [за ред. О. О. Любара]. – К.: Знання, 2003. – 456 с.

Огнев'юк В. О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку / В. О. Огнев'юк. – К.: Знання України, 2003. – 448 с. – Бібліогр.: с. 437 – 446.

Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / А. А. Сбруєва. – 2-ге вид., стер. – Суми: Університетська книга, 2005. – 320 с.

Сисосва С. О., Батечко Н. Г. Вища освіта України: реалії сучасного розвитку / С. О. Сисосва, Н. Г. Батечко // Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Київський університет імені Бориса Грінченка, Національний університет біоресурсів і природокористування України. – К.: ВД ЕКМО, 2011. – 344 с.

Соколова М. А. Сравнительная педагогика / М. А. Соколова, Е. Н. Кузьмина, М. Л. Родионов. – М.: Просвещение, 1978. – 192 с.

Стратегія реформування освіти в Україні: Рек. з освітньої політики. – К.: К. І. С., 2003. – 296 с.

Додаткова література:

Вульфсон Б. Л. Сравнительная педагогика: история и современные проблемы / Б. Л. Вульфсон. – М.: Изд-во УРАО, 2003. – 232 с.

Джуринский А. Н. Развитие образования в современном мире / А. Н. Журинский. – М.: Изд-во открытого Российского университета, 1999. – 200 с.

Сгоров Г. С., Лавриченко Н. М., Мельниченко Б. Ф. Тенденції розвитку змісту базової освіти у країнах Заходу / Г. С. Сгоров, Н. М. Лавриченко, Б. Ф. Мельниченко. – К.: КМПУ ім. Грінченка, 2003. – 186 с.

Корсак К. В. Світова вища освіта. Порівняння і визнання закордонних кваліфікацій і дипломів: монографія / К. В. Корсак. – К.: [б. в.], 1997. – 207 с.

Левківський М. В. Історія педагогіки: підручник / М. В. Левківський. – К.: Центр навч. літ-ри, 2003. – 360 с.

Соколова М. А. Сравнительная педагогика / М. А. Соколова, Е. Н. Кузьмина, М. Л. Родионов. – М.: Просвещение, 1978. – 192 с.

Тадгян С. А. Культура и педагогика мира / С. А. Тадгян // Педагогика. – 1997. – № 6. – С. 3 – 14.

Тараненко І. Навчальний режим у школах країн Європейського співтовариства / І. Тараненко, О. Локшина // Шлях освіти. – 1996. – № 1. – С. 23 – 37.

САМОСТІЙНА РОБОТА 2.1.

А. Розкрити зміст основних понять теми.

Б. Перекласти основну інформацію теми мовою таблиць, схем, графіків (вибір за бажанням).

В. На основі опрацювання інформаційних джерел виконати такі практичні завдання:

Увійти на сайт провідних осередків наукової інформації з компаративістики у сфері освіти. Проаналізувати зміст інформації. Знайти у мережі Інтернет осередки порівняльної статистики з освіти. Проаналізувати інформацію. Увійти на сайти провідних компаративістських видань з проблем освіти. Проаналізувати їх зміст.

Список рекомендованої літератури до теми 2.

Основна література:

Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти в Україні: історія, теорія: Підручник / А. М. Алексюк. – К.: Либідь, 1998. – 560 с.

Алферов Ю. С. Совет Европы и образование / Ю. С. Алферов // Педагогика. – 1998. – № 7. – С. 101 – 111.

Андрущенко В. П. Освіта на рубежі століть: філософія, методологія, практика // Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз: Монографія / В. П. Андрущенко, І. Я. Зязюн, В. Г. Кремень, С. Д. Максименко, Н. Г. Никало, С. О. Сисоєва, Я. В. Цехмістер, О. В. Чалий / за ред. В. Г. Кременя. – К.: Наукова думка, 2003. – С. 99 – 166.

Болонський процес: перспективи і розвиток у контексті інтеграції України в європейський простір вищої освіти / За ред. В. М. Бебіка. – К.: МАУП, 2004. – 200 с.

Васюк О. В. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / О. В. Васюк. – К.: ДАКККіМ, 2008. – 291 с.

Вульфсон Б. Л. Сравнительная педагогика: история и современные проблемы / Б. Л. Вульфсон. – М.: Изд-во УРАО, 2003. – 232 с.

Галус О. М. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / О. М. Галус, Л. М. Шапошнікова. – К.: Вища шк., 2006. – 215 с.

Капранова В. А. Сравнительная педагогика. Школа и образование за рубежом: учебное пособие / В. А. Капранова. – Минск: Новое знание, 2004. – 222 с.

Кічук Н. В. Освіта у сучасному світі: навчальний посібник / Н. В. Кічук. – Ізмаїл: [б. в.], 2001. – 88 с.

Кремень В. Г. Філософія освіти ХХІ століття / В. Г. Кремень // Шлях освіти. – 2003. – № 2. – С. 2 – 6.

Любар О. О. Історія української школи і педагогіки: навчальний посібник / О. О. Любар, М. Г. Стельмахович, Д. Т. Федоренко; [за ред. О. О. Любара]. – К.: Знання, 2003. – 456 с.

Огнев'юк В. О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку / В. О. Огнев'юк. – К.: Знання України, 2003. – 448 с. – Бібліогр.: с. 437 – 446.

Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / А. А. Сбруєва. – 2-ге вид., стер. – Суми: Університетська книга, 2005. – 320 с.

Сбруєва А. А. Сутність ринкової ідеології освітніх реформ розвинутих країн / А. А. Сбруєва // Шлях освіти. – 2003. – № 1. – С. 15 – 21.

Сисосва С. О., Батечко Н. Г. Вища освіта України: реалії сучасного розвитку / С. О. Сисосва, Н. Г. Батечко // Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Київський університет імені Бориса Грінченка, Національний університет біоресурсів і природокористування України. – К.: ВД ЕКМО, 2011. – 344 с.

Соколова М. А. Сравнительная педагогика / М. А. Соколова, Е. Н. Кузьмина, М. Л. Родионов. – М.: Просвещение, 1978. – 192 с.

Стратегія реформування освіти в Україні: Рек. з освітньої політики. – К.: К. І. С., 2003. – 296 с.

Додаткова література:

Вульфсон Б. Л. Сравнительная педагогика: история и современные проблемы / Б. Л. Вульфсон. – М.: Изд-во УРАО, 2003. – 232 с.

Джуринский А. Н. Развитие образования в современном мире / А. Н. Джуринский. – М.: Изд-во открытого Российского университета, 1999. – 200 с.

Сгоров Г. С., Лавриченко Н. М., Мельниченко Б. Ф. Тенденції розвитку змісту базової освіти у країнах Заходу / Г. С. Сгоров, Н. М. Лавриченко, Б. Ф. Мельниченко. – К.: КМПУ ім. Грінченка, 2003. – 186 с.

Корсак К. В. Світова вища освіта. Порівняння і визнання закордонних кваліфікацій і дипломів: монографія / К. В. Корсак. – К.: [б. в.], 1997. – 207 с.

Левківський М. В. Історія педагогіки: підручник / М. В. Левківський. – К.: Центр навч. літ-ри, 2003. – 360 с.

Соколова М. А. Сравнительная педагогика / М. А. Соколова, Е. Н. Кузьмина, М. Л. Родионов. – М.: Просвещение, 1978. – 192 с.

Тадгян С. А. Культура и педагогика мира / С. А. Тадгян // Педагогика. – 1997. – № 6. – С. 3 – 14.

Тараненко І. Навчальний режим у школах країн Європейського співтовариства / І. Тараненко, О. Локшина // Шлях освіти. – 1996. – № 1. – С. 23 – 37.

ПИТАННЯ ДО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ 1.

1. Роль наукової теорії для компаративістських досліджень.
2. Структура порівняльних досліджень: опис, інтерпретація, юкстапозиція, моделювання.
3. Методологічні стандарти порівняльних досліджень.
4. Вибір мети і предмету дослідження, їх концептуалізація.
5. Вибір методів, методик і засобів дослідження.
6. Відбір експериментального матеріалу (проб, випробувань) і засобів отримання інформації, організація дослідження.
7. Методологічні засади аналізу та інтерпретації одержаних результатів.
8. Міжнародні дослідження шкільної успішності (IEA) як приклад порівняльних досліджень.
9. Проблема критеріїв порівняння.
10. Розкрити роль і напрями діяльності в галузі проведення компаративістських досліджень з вищої освіти ЮНЕСКО.
11. Розкрити роль і напрями діяльності в галузі проведення компаративістських досліджень з вищої освіти Римського клубу.
12. Розкрити роль і напрями діяльності в галузі проведення компаративістських досліджень з вищої освіти Організації з міжнародного співробітництва і розвитку (OECD).
13. Провідні напрями порівняльних досліджень педагогічної освіти.
14. Порівняльні дослідження професійної підготовки вчителів.
15. Дослідження міграційних процесів і розвиток вищої освіти.
16. Види порівняльних досліджень.
17. Структура і основні етапи проведення порівняльного дослідження.
18. Засоби отримання інформації для проведення порівняльного дослідження.
19. Особливості організації порівняльного дослідження.
20. Аналіз та інтерпретація результатів порівняльного дослідження.
21. Докторські дисертації з порівняльної педагогіки.

22. Кандидатські дисертації з порівняльної педагогіки.
23. Загальна характеристика світової науково-дослідної інфраструктури порівняльних досліджень.
24. Класифікація науково-дослідної інфраструктури порівняльних досліджень.
25. Осередки наукової інформації компаративістичного спрямування.
26. Центри документації з освіти і порівняльних досліджень з освіти та їх види.
27. Документація з глобальних проблем освіти.
28. Осередки порівняльної статистики в галузі освіти.
29. Товариства порівняльної педагогіки: світові, європейські, окремих країн.
30. Найважливіші дослідницькі осередки з порівняльних досліджень.
31. Компаративістична періодика.
32. Напрями діяльності осередків наукової інформації з компаративістики у сфері освіти.
33. Значення журналів з порівняльної педагогіки для проведення порівняльних досліджень.
34. Структура, методологічні засади та приклади порівняльних досліджень. Параметри експертизи.
35. Науково-дослідна інфраструктура порівняльних досліджень у галузі освіти, її застосування для експертної діяльності.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЮ 1.

Основна література:

- Алексюк А. М.** Педагогіка вищої освіти в Україні: історія, теорія: Підручник / А. М. Алексюк. – К.: Либідь, 1998. – 560 с.
- Алферов Ю. С.** Совет Европы и образование / Ю. С. Алферов // Педагогика. – 1998. – № 7. – С. 101 – 111.
- Андрущенко В. П.** Освіта на рубежі століть: філософія, методологія, практика // Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз: Монографія / В. П. Андрущенко, І. Я. Зязюн, В. Г. Кремень, С. Д. Максименко, Н. Г. Николо, С. О. Сисосва, Я. В. Цехмістер, О. В. Чалий / за ред. В. Г. Кременя. – К.: Наукова думка, 2003. – С. 99 – 166.
- Болонський процес:** перспективи і розвиток у контексті інтеграції України в європейський простір вищої освіти / За ред. В. М. Бебіка. – К.: МАУП, 2004. – 200 с.
- Васюк О. В.** Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / О. В. Васюк. – К.: ДАКККіМ, 2008. – 291 с.

- Вульфсон Б. Л.** Сравнительная педагогика: история и современные проблемы / Б. Л. Вульфсон. – М.: Изд-во УРАО, 2003. – 232 с.
- Галус О. М.** Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / О. М. Галус, Л. М. Шапошнікова. – К.: Вища шк., 2006. – 215 с.
- Капранова В. А.** Сравнительная педагогика. Школа и образование за рубежом: учебное пособие / В. А. Капранова. – Минск : Новое знание, 2004. – 222 с.
- Кічук Н. В.** Освіта у сучасному світі: навчальний посібник / Н. В. Кічук. – Ізмаїл: [б. в.], 2001. – 88 с.
- Кремель В. Г.** Філософія освіти XXI століття / В. Г. Кремель // Шлях освіти. – 2003. – № 2. – С. 2 – 6.
- Любар О. О.** Історія української школи і педагогіки : навчальний посібник / О. О. Любар, М. Г. Стельмахович, Д. Т. Федоренко; [за ред. О. О. Любара]. – К.: Знання, 2003. – 456 с.
- Огнев'юк В. О.** Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку / В. О. Огнев'юк. – К.: Знання України, 2003. – 448 с. – Бібліогр.: с. 437 – 446.
- Сбруєва А. А.** Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / А. А. Сбруєва. – 2-ге вид., стер. – Суми: Університетська книга, 2005. – 320 с.
- Сбруєва А. А.** Сутність ринкової ідеології освітніх реформ розвинутих країн / А. А. Сбруєва // Шлях освіти. – 2003. – № 1. – С. 15 – 21.
- Сисоева С. О., Батечко Н. Г.** Вища освіта України: реалії сучасного розвитку / С. О. Сисоева, Н. Г. Батечко // Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Київський університет імені Бориса Грінченка, Національний університет біоресурсів і природокористування України. – К.: ВД ЕКМО, 2011. – 344 с.
- Соколова М. А.** Сравнительная педагогика / М. А. Соколова, Е. Н. Кузьмина, М. Л. Родионов. – М.: Просвещение, 1978. – 192 с.
- Стратегія реформування освіти в Україні: Рек. з освітньої політики.** – К.: К. І. С., 2003. – 296 с.

Додаткова література:

- Вульфсон Б. Л.** Сравнительная педагогика: история и современные проблемы / Б. Л. Вульфсон. – М.: Изд-во УРАО, 2003. – 232 с.
- Джуринский А. Н.** Развитие образования в современном мире / А. Н. Джуринский. – М.: Изд-во открытого Российского университета, 1999. – 200 с.
- Сгоров Г. С., Лавриченко Н. М., Мельниченко Б. Ф.** Тенденції розвитку змісту базової освіти у країнах Заходу / Г. С. Сгоров, Н. М. Лавриченко, Б. Ф. Мельниченко. – К.: КМПУ ім. Грінченка, 2003. – 186 с.
- Корсак К. В.** Світова вища освіта. Порівняння і визнання закордонних кваліфікацій і дипломів: монографія / К. В. Корсак. – К.: [б. в.], 1997. – 207 с.
- Левківський М. В.** Історія педагогіки: підручник / М. В. Левківський. – К.: Центр навч. літ-ри, 2003. – 360 с.
- Соколова М. А.** Сравнительная педагогика / М. А. Соколова, Е. Н. Кузьмина, М. Л. Родионов. – М.: Просвещение, 1978. – 192 с.
- Тадгян С. А.** Культура и педагогика мира / С. А. Тадгян // Педагогика. – 1997. – № 6. – С. 3 – 14.
- Тараненко І.** Навчальний режим у школах країн Європейського співтовариства / І. Тараненко, О. Локшина // Шлях освіти. – 1996. – № 1. – С. 23 – 37.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. СИСТЕМИ ОСВІТИ ПРОВІДНИХ КРАЇН СВІТУ: ЇХ СТРУКТУРА, ОРГАНІЗАЦІЯ, ЯКІСТЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ

Основні поняття модулю:

Структура освіти; фінансування освіти; управління освітою; система відбору до вищих навчальних закладів; приватна освіта; топ-університет; типи вищих навчальних закладів; вищі професійні школи; університети; термін навчання; навчальна програма; моделі вищої освіти; відкритий університет; модернізація вищої освіти; процес глобалізації; процес інтеграції; інформатизація освіти; дистанційна освіта; європейські стандарти освіти; стандартизація освіти; національна рамка кваліфікації; децентралізація в управлінні; автономія.

ТЕМА 3.

СИСТЕМИ ОСВІТИ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН (НА ПРИКЛАДІ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ, ФРАНЦІЇ, НІМЕЧЧИНИ, ШВЕЦІЇ) ТА РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

ЛЕКЦІЯ 3.

Структура освіти Великої Британії. Фінансування й управління. Система відбору до вищих навчальних закладів. Приватна вища освіта. Проблеми британської освіти до їх розв'язання у ХХІ столітті. Топ-університети Великої Британії.

Освіта Німеччини. Вищі професійні школи. Провідні університети Німеччини. Терміни навчання та особливості навчальних програм. Управління і фінансування. Проблеми освіти у Німеччині до їх розв'язання у ХХІ столітті.

Освіта Франції. Демократичність як принцип розвитку освіти. Особливості навчання у навчальних закладах Франції. Вищі школи: технічні і професійні. Університети. Топ-університети Франції. Фінансування й управління вищою освітою. Проблеми освіти у Франції.

Освіта Швеції. Структура, типи навчальних закладів. Моделі вищої освіти. Відкриті університети. Особливості управління вищою освітою в Швеції. Фінансування. Проблеми освіти у Швеції до їх розв'язання у ХХІ столітті.

Освіта Російської Федерації. Основні тенденції розвитку. Структура і типи вищих навчальних закладів. Фінансування й управління. Проблеми освіти у Російській Федерації до їх розв'язання у XXI столітті.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 4.2.

Вища освіта України

План

1. Стратегії модернізації вищої освіти в Україні.
2. Зміни у вищій освіті в Україні зумовлені соціально-економічними трансформаціями та вимогами ринку праці.
3. Вища освіта України в контексті входження до єдиного європейського простору вищої освіти.
4. Вплив процесів глобалізації та інтеграції на розвиток освіти в Україні.
5. Інформатизація освіти в Україні. Дистанційна освіта. Проблеми створення відкритих університетів.
6. Стан вищої освіти в Україні та європейські стандарти вищої освіти.
7. Стандартизація вищої освіти в Україні.
8. Національна система і національна рамка кваліфікації.
9. Тенденції розвитку педагогічної освіти в Україні.

Список рекомендованої літератури до семінарського заняття 4.2.

Основна література:

Абашкіна Н. В. Принципи розвитку професійної освіти в Німеччині: монографія / Н. В. Абашкіна. – К.: Вища шк., 1998. – 207 с.

Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти в Україні: історія, теорія: Підручник / А. М. Алексюк. – К.: Либідь, 1998. – 560 с.

Вульфсон Б. Л. Сравнительная педагогика: история и современные проблемы / Б. Л. Вульфсон. – М.: Изд-во УРАО, 2003. – 232 с.

Сгоров Г. С., Лавриченко Н. М., Мельниченко Б. Ф. Тенденції розвитку змісту базової освіти у країнах Заходу / Г. С. Сгоров, Н. М. Лавриченко, Б. Ф. Мельниченко. – К.: КМПУ ім. Грінченка, 2003. – 186 с.

Зязюн Л. Освітня система Франції / Л. Зязюн // Рідна шк. – 2001. – № 11. – С. 70 – 74.

Локшина О., Ткаченко Ю. Система шкільної освіти Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії / О. Локшина, Ю. Ткаченко // Історія в школі. – 2001. – № 7. – С. 23 – 27.

Мельниченко Б. Система шкільної освіти у Федеративній Республіці Німеччини / Б. Мельниченко // Історія в школі. – 2001. – № 5. – С. 17 – 21.

Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / А. А. Сбруєва. – 2-ге вид., стер. – Суми: Університетська книга, 2005. – 320 с.

Сбруєва А. А. Тенденції реформування середньої освіти розвинених англомовних країн в контексті глобалізації (90-ті рр. XX – початок XXI ст.): монографія / А. А. Сбруєва. – Суми: Сумська обл. друк.; Козацький вал, 2004. – 500 с.

Сисоєва С. О., Батечко Н. Г. Вища освіта України: реалії сучасного розвитку / С. О. Сисоєва, Н. Г. Батечко // Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Київський університет імені Бориса Грінченка, Національний університет біоресурсів і природокористування України. – К.: ВД ЕКМО, 2011. – 344 с.

Система освіти в Україні: стан та перспективи розвитку: (Аналіт. доп. Центру Разумкова) // Національна безпека і оборона. – 2002. – № 4(28). – С. 2 – 30.

Уланов В. Российская школа в европейском контексте / В. Уланов // Директор школы. – 1996. – № 3. – С. 83 – 87.

Додаткова література:

Вульфсон Б. Л. Стратегия развития образования на Западе на пороге XXI века / Б. Л. Вульфсон. – М.: Изд-во УРАО, 1999. – 208 с.

Єгоров Г. Громадянознавство у школі Франції / Г. Єгоров // Історія в школах України. – 1997. – № 4. – С. 54 – 55.

Дорнер М. Экологическое воспитание в Германии / М. Дорнер // Педагогика. – 1997. – № 5. – С. 103 – 107.

Тараненко І. Навчальний режим у школах країн Європейського співтовариства / І. Тараненко, О. Локшина // Шлях освіти. – 1996. – № 1. – С. 23 – 37.

Харпер Х. Влияние рынка на профессиональное образование в Великобритании / Х. Харпер, Л. Гарнер // Педагогика. – 1998. – № 8. – С. 96 – 102.

Шевченко А. Освіта у Франції / А. Шевченко // Рідна шк. – 2001. – № 2. – С. 74 – 77.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНИЦЬКЕ ЗАВДАННЯ (ІНДЗ) 1.2.

Тема: Порівняння систем освіти Великої Британії, Швеції, Німеччини і Франції.

Мета: Навчитися здійснювати порівняльний аналіз.

Завдання: На основі вивчення систем освіти Великої Британії, Швеції, Німеччини і Франції провести їх порівняння за етапами здійснення порівняльного дослідження. Визначити критерії порівняння. Обґрунтувати висновки і перспективні напрями запозичення досвіду цих країн у розвитку освіти в Україні.

САМОСТІЙНА РОБОТА 3.2.

А. Розкрити зміст основних понять теми.

Б. Перекласти основну інформацію теми мовою таблиць, схем, графіків (вибір за бажанням).

В. На основі опрацювання наукової літератури описати системи освіти Австрії, Республіки Польщі, Угорщини, Італії та Іспанії. Що спільного у розвитку систем освіти цих країн? Що відмінне? Відповідь обґрунтуйте. Приготувати презентації, які розкривають особливості систем освіти зазначених країн.

Список рекомендованої літератури до теми 3.

Основна література:

Абашкіна Н. В. Принципи розвитку професійної освіти в Німеччині: монографія / Н. В. Абашкіна. – К.: Вища шк., 1998. – 207 с.

Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти в Україні: історія, теорія: Підручник / А. М. Алексюк. – К.: Либідь, 1998. – 560 с.

Болонський процес: перспективи і розвиток у контексті інтеграції України в європейський простір вищої освіти / За ред. В. М. Бебіка. – К.: МАУП, 2004. – 200 с.

Васюк О. В. Вища освіта Німеччини: структура, доступ / О. В. Васюк, М. Ю. Богдан // Науковий вісник Національного аграрного університету: зб. наук. праць. – К., 2005. – Вип. 88. – С. 45–51.

Вульфсон Б. Л. Сравнительная педагогика: история и современные проблемы / Б. Л. Вульфсон. – М.: Изд-во УРАО, 2003. – 232 с.

Єгоров Г. С., Лавриченко Н. М., Мельниченко Б. Ф. Тенденції розвитку змісту базової освіти у країнах Заходу / Г. С. Єгоров, Н. М. Лавриченко, Б. Ф. Мельниченко. – К.: КМПУ ім. Грінченка, 2003. – 186 с.

Єгоров Г. Система освіти у Франції / Г. Єгоров // Історія в школі. – 2001. – № 3–4. – С. 13–17.

Єгоров Г., Мельниченко Б., Василенко Н. Оцінювання і контроль знань учнів у зарубіжній школі / Г. Єгоров, Б. Мельниченко, Н. Василенко // Історія в школі. – 2000. – № 9. – С. 8–12.

Зязюн Л. Освітня система Франції / Л. Зязюн // Рідна шк. – 2001. – № 11. – С. 70–74.

Корсак К. В. Світова вища освіта. Порівняння і визнання закордонних кваліфікацій і дипломів: монографія / К. В. Корсак. – К.: [б. в.], 1997. – 207 с.

Лавриченко Н. Реформування освіти в європейських країнах за умов їх інтеграції / Н. Лавриченко // Шлях освіти. – 1997. – № 2. – С. 20–24.

Локшина О., Ткаченко Ю. Система шкільної освіти Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії / О. Локшина, Ю. Ткаченко // Історія в школі. – 2001. – № 7. – С. 23–27.

Мельниченко Б. Система шкільної освіти у Федеративній Республіці Німеччини / Б. Мельниченко // Історія в школі. – 2001. – № 5. – С. 17 – 21.

Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / А. А. Сбруєва. – 2-ге вид., стер. – Суми: Університетська книга, 2005. – 320 с.

Сбруєва А. А. Тенденції реформування середньої освіти розвинених англомовних країн в контексті глобалізації (90-ті рр. ХХ – початок ХХІ ст.): монографія / А. А. Сбруєва. – Суми: Сумська обл. друк.; Козацький вал, 2004. – 500 с.

Сисоєва С. О., Батечко Н. Г. Вища освіта України: реалії сучасного розвитку / С. О. Сисоєва, Н. Г. Батечко // Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Київський університет імені Бориса Грінченка, Національний університет біоресурсів і природокористування України. – К.: ВД ЕКМО, 2011. – 344 с.

Система освіти в Україні: стан та перспективи розвитку: (Аналіт. доп. Центру Разумкова) // Національна безпека і оборона. – 2002. – № 4(28). – С. 2 – 30.

Уланов В. Российская школа в европейском контексте / В. Уланов // Директор школы. – 1996. – № 3. – С. 83 – 87.

Додаткова література:

Василенко Н. Проблема здорового способу життя в освіті європейських країн / Н. Василенко // Шлях освіти. – 2000. – № 1. – С. 19 – 22.

Вульфсон Б. Л. Стратегія розвитку образования на Западе на пороге ХХІ века / Б. Л. Вульфсон. – М.: Изд-во УРАО, 1999. – 208 с.

Єгоров Г. Громадянсьзнавство у школі Франції / Г. Єгоров // Історія в школах України. – 1997. – № 4. – С. 54 – 55.

Дорнер М. Экологическое воспитание в Германии / М. Дорнер // Педагогика. – 1997. – № 5. – С. 103 – 107.

Тараненко І. Навчальний режим у школах країн Європейського співтовариства / І. Тараненко, О. Локшина // Шлях освіти. – 1996. – № 1. – С. 23 – 37.

Харпер Х. Влияние рынка на профессиональное образование в Великобритании / Х. Харпер, Л. Гарнер // Педагогика. – 1998. – № 8. – С. 96 – 102.

Шевченко А. Освіта у Франції / А. Шевченко // Рідна шк. – 2001. – № 2. – С. 74 – 77.

ТЕМА 4.

СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ США, КИТАЮ, ЯПОНІЇ, ІЗРАЇЛЮ, АВСТРАЛІЇ

ЛЕКЦІЯ 4.

Характеристика системи вищої освіти США. Цілі вищої освіти США. Децентралізація в управлінні. Фінансування вищої освіти. Роль влади штату у розвитку вищої освіти. Структура вищої освіти і типи вищих навчальних закладів. Топ-університети США. Проблеми системи освіти США до їх розв'язання у ХХІ столітті.

Вища освіта Японії. Структура вищої освіти і типи вищих навчальних закладів. Особливості вступу до університетів. Терміни й програми навчання. Управління і фінансування вищої освіти. Проблеми у розвитку вищої освіти Японії.

Вища освіта Ізраїлю. Структура вищої освіти та типи вищих навчальних закладів. Фінансування й управління. Проблеми у розвитку вищої освіти Ізраїлю.

Характеристика системи вищої освіти Австралії. Структура вищої освіти. Топ-університети. Особливості вступу до вищих навчальних закладів. Фінансування й управління. Проблеми у розвитку вищої освіти Австралії.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 5.2.

Система освіти Китаю

План

1. Основні тенденції у розвитку освіти Китаю.
2. Стратегії змін в освіті.
3. Вплив світових процесів глобалізації, інтеграції та інформатизації на розвиток освіти.
4. Взаємодія системи освіти та ринку праці.
5. Вплив системи освіти на економічний розвиток суспільства.
6. Топ-університети Китаю.
7. Особливості розвитку освіти у Китаї.
8. Порівняльний аналіз системи освіти Китаю і США.

Список рекомендованої літератури до семінарського заняття 5.2.

Основна література:

Андрущенко В. П. Освіта на рубежі століть: філософія, методологія, практика // Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз: Монографія / В. П. Андрущенко, І. Я. Зязюн, В. Г. Кремень, С. Д. Максименко, Н. Г. Никало, С. О. Сисоєва, Я. В. Цехмістер, О. В. Чалий / за ред. В. Г. Кременя. – К.: Наукова думка, 2003. – С. 99 – 166.

Васюк О. В. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / О. В. Васюк. – К.: ДАКККІМ, 2008. – 291 с.

Вульфсон Б. Л. Сравнительная педагогика: история и современные проблемы / Б. Л. Вульфсон. – М.: Изд-во УРАО, 2003. – 232 с.

Галус О. М. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / О. М. Галус, Л. М. Шапошнікова. – К. : Вища шк., 2006. – 215 с.

Зязюн І. А. Реформа освіти в Японії / І. А. Зязюн // Рідна шк. – 1993. – № 8. – С. 67 – 74.

Капранова В. А. Сравнительная педагогика. Школа и образование за рубежом: учебное пособие / В. А. Капранова. – Минск : Новое знание, 2004. – 222 с.

Кічук Н. В. Освіта у сучасному світі: навчальний посібник / Н. В. Кічук. – Ізмаїл: [б. в.], 2001. – 88 с.

Красовицький М. Деякі риси системи освіти країн США і Канади / М. Красовицький // Історія в школі. – 2002. – № 2. – С. 6 – 10.

Професійна освіта в зарубіжних країнах: порівняльний аналіз: Моногр. / За ред. Н. Г. Ничкало, В. О. Кудіна. – Черкаси: Вибір, 2002. – 322 с.

Реформи образования в современном мире: Глобальные и региональные тенденции. – М., 1995. – 180 с.

Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / А. А. Сбруєва. – 2-ге вид., стер. – Суми: Університетська книга, 2005. – 320 с.

Сбруєва А. А. Сутність ринкової ідеології освітніх реформ розвинутих країн / А. А. Сбруєва // Шлях освіти. – 2003. – № 1. – С. 15 – 21.

Сисоєва С. О., Батечко Н. Г. Вища освіта України: реалії сучасного розвитку / С. О. Сисоєва, Н. Г. Батечко // Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Київський університет імені Бориса Грінченка, Національний університет біоресурсів і природокористування України – К.: ВД ЕКМО, 2011. – 344 с.

Додаткова література:

Беспалько В. П. Проблемы образовательных стандартов в США и России / В. П. Беспалько // Педагогика. – 1995. – № 1. – С. 89 – 94.

Джури́нский А. Н. Развитие образования в современном мире / А. Н. Джури́нский. – М.: Изд-во открытого Российского университета, 1999. – 200 с.

Малькова З. А. Тринадцать лет спустя: американская школа – 96 / З. А. Малькова // Педагогика. – 1996. – № 5. – С. 102 – 110.

Пилиповский В. Я. Поиски новой модели школьного образования в США / В. Я. Пилиповский // Педагогика. – 1996. – № 3. – С. 102 – 106.

Пронников В. О. Освіта в Японії / В. О. Пронников, І. Д. Ладанов. – К.: Знання, 1991. – 32 с.

Шпак О. Економічна освіта у школах США / О. Шпак // Шлях освіти. – 1998. – № 4. – С. 23 – 28.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНИЦЬКЕ ЗАВДАННЯ (ІНДЗ) 2.2.

Тема: Порівняння тенденцій розвитку освіти в США та Японії.

Мета: Навчитися проводити порівняльні дослідження.

Завдання: На основі вивчення систем освіти США та Японії провести їх порівняння за етапами здійснення порівняльного

дослідження. Визначити критерії порівняння. Обґрунтувати висновки і перспективні напрями запозичення досвіду цих країн у розвитку вищої освіти в Україні.

САМОСТІЙНА РОБОТА 4.2.

А. Розкрити зміст основних понять теми.

Б. Перекласти основну інформацію теми мовою таблиць, схем, графіків (вибір за бажанням).

В. На основі опрацювання наукової літератури описати системи освіти 3-4 країн СНД. Що спільного у тенденціях їх розвитку? Що є відмінним? Відповідь обґрунтуйте. Приготувати презентації щодо розвитку освіти обраних країн.

Список рекомендованої літератури до теми 4.

Основна література:

Андрущенко В. П. Освіта на рубежі століть: філософія, методологія, практика // Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз: Монографія / В. П. Андрущенко, І. Я. Зязюн, В. Г. Кремень, С. Д. Максименко, Н. Г. Никало, С. О. Сисоєва, Я. В. Цехмістер, О. В. Чалий / за ред. В. Г. Кременя. – К.: Наукова думка, 2003. – С. 99 – 166.

Васюк О. В. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / О. В. Васюк. – К.: ДАКККіМ, 2008. – 291 с.

Вульфсон Б. Л. Стратегія розвитку образования на Западе на пороге XXI века / Б. Л. Вульфсон. – М.: Изд-во УРАО, 1999. – 208 с.

Вульфсон Б. Л. Сравнительная педагогика: история и современные проблемы / Б. Л. Вульфсон. – М.: Изд-во УРАО, 2003. – 232 с.

Галус О. М. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / О. М. Галус, Л. М. Шапошнікова. – К.: Вища шк., 2006. – 215 с.

Боярчук Ю. В. Японская школа: проблемы и перспективы / Ю. В. Боярчук // Педагогика. – 1996. – № 3. – С. 107 – 110.

Зязюн І. А. Реформа освіти в Японії / І. А. Зязюн // Рідна шк. – 1993. – № 8. – С. 67 – 74.

Капранова В. А. Сравнительная педагогика. Школа и образование за рубежом: учебное пособие / В. А. Капранова. – Минск: Новое знание, 2004. – 222 с.

Кічук Н. В. Освіта у сучасному світі: навчальний посібник / Н. В. Кічук. – Ізмаїл: [б. в.], 2001. – 88 с.

Красовицький М. Деякі риси системи освіти країн США і Канади / М. Красовицький // Історія в школі. – 2002. – № 2. – С. 6 – 10.

Професійна освіта в зарубіжних країнах: порівняльний аналіз: Моногр. / За ред. Н. Г. Ничкало, В. О. Кудіна. – Черкаси: Вибір, 2002. – 322 с.

Реформи образования в современном мире: Глобальные и региональные тенденции. – М., 1995. – 180 с.

Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / А. А. Сбруєва. – 2-ге вид., стер. – Суми: Університетська книга, 2005. – 320 с.

Сбруєва А. А. Сутність ринкової ідеології освітніх реформ розвинутих країн / А. А. Сбруєва // Шлях освіти. – 2003. – № 1. – С. 15 – 21.

Сисюєва С. О., Батечко Н. Г. Вища освіта України: реалії сучасного розвитку / С. О. Сисюєва, Н. Г. Батечко // Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Київський університет імені Бориса Грінченка, Національний університет біоресурсів і природокористування України – К.: ВД ЕКМО, 2011. – 344 с.

Додаткова література:

Беспалько В. П. Проблеми образовательных стандартов в США и России / В. П. Беспалько // Педагогика. – 1995. – № 1. – С. 89 – 94.

Джуринский А. Н. Развитие образования в современном мире / А. Н. Джуринский. – М.: Изд-во открытого Российского университета, 1999. – 200 с.

Єгоров Г., Мельниченко Б., Василенко Н. Оцінювання і контроль знань учнів у зарубіжній школі / Г. Єгоров, Б. Мельниченко, Н. Василенко // Історія в школі. – 2000. – № 9. – С. 8 – 12.

Малькова З. А. Тринадцать лет спустя: американская школа – 96 / З. А. Малькова // Педагогика. – 1996. – № 5. – С. 102 – 110.

Пилиповский В. Я. Поиски новой модели школьного образования в США / В. Я. Пилиповский // Педагогика. – 1996. – № 3. – С. 102 – 106.

Пронников В. О. Освіта в Японії / В. О. Пронников, І. Д. Ладанов. – К.: Знання, 1991. – 32 с.

Шпак О. Економічна освіта у школах США / О. Шпак // Шлях освіти. – 1998. – № 4. – С. 23 – 28.

ПИТАННЯ ДО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ 2.

1. Структура освіти Великої Британії.
2. Фінансування й управління освітою Великої Британії.
3. Система відбору до вищих навчальних закладів Великої Британії.
4. Проблеми британської освіти до розв'язання у ХХІ столітті.
5. Топ-університети Великої Британії.
6. Освіта Німеччини.
7. Вищі професійні школи та університети Німеччини.
8. Терміни навчання та особливості навчальних програм у вищій школі Німеччини.
9. Управління і фінансування освіти Німеччини.

10. Проблеми освіти Німеччини до розв'язання у XXI столітті.
11. Освіта Франції.
12. Демократичність як принцип розвитку освіти Франції.
13. Характеристика вищих навчальних закладів Франції.
14. Топ-університети Франції.
15. Фінансування й управління освітою Франції.
16. Проблеми освіти Франції.
17. Освіта Швеції.
18. Структура і типи вищих навчальних закладів Швеції.
19. Моделі вищої освіти Швеції.
20. Діяльність відкритих університетів у Швеції.
21. Особливості управління та фінансування освіти в Швеції.
22. Освіта Російської Федерації.
23. Структура і типи вищих навчальних закладів Російської Федерації.
24. Фінансування й управління освітою Російської Федерації.
25. Стратегії модернізації освіти в Російській Федерації.
26. Освіта України в контексті входження до єдиного європейського простору освіти.
27. Вплив процесів глобалізації та інтеграції на розвиток освіти в Україні.
28. Інформатизація освіти в Україні.
29. Дистанційна освіта в Україні.
30. Стандартизація освіти в Україні.
31. Національна система і національна рамка кваліфікації в Україні.
32. Структура освіти Австрії.
33. Структура освіти Республіки Польщі.
34. Структура освіти Угорщини.
35. Структура освіти Італії.
36. Структура освіти Іспанії.
37. Характеристика системи освіти США.
38. Роль влади штату у розвитку освіти в США.
39. Освіта Японії.
40. Освіта Ізраїлю.
41. Характеристика системи освіти Австралії.
42. Основні тенденції у розвитку освіти Китаю.
43. Якість функціонування освітніх систем провідних країн світу.

**СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО
ЗМІСТОВОГО МОДУЛЮ 2.****Основна література:**

Абашкіна Н. В. Принципи розвитку професійної освіти в Німеччині: монографія / Н. В. Абашкіна. – К.: Вища шк., 1998. – 207 с.

Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти в Україні: історія, теорія: Підручник / А. М. Алексюк. – К.: Либідь, 1998. – 560 с.

Андрущенко В. П. Освіта на рубежі століть: філософія, методологія, практика // Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз: Монографія / В. П. Андрущенко, І. Я. Зязюн, В. Г. Кремень, С. Д. Максименко, Н. Г. Нікало, С. О. Сисова, Я. В. Цехмістер, О. В. Чалий / за ред. В. Г. Кременя. – К.: Наукова думка, 2003. – С. 99 – 166.

Болонський процес: перспективи і розвиток у контексті інтеграції України в європейський простір вищої освіти / За ред. В. М. Бебіка. – К.: МАУП, 2004. – 200 с.

Боярчук Ю. В. Японська школа: проблеми і перспективи / Ю. В. Боярчук // Педагогіка. – 1996. – № 3. – С. 107 – 110.

Васюк О. В. Вища освіта Німеччини: структура, доступ / О. В. Васюк, М. Ю. Богдан // Науковий вісник Національного аграрного університету: зб. наук. праць. – К., 2005. – Вип. 88. – С. 45 – 51.

Васюк О. В. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / О. В. Васюк. – К.: ДАККіМ, 2008. – 291 с.

Вульфсон Б. Л. Стратегія розвитку образования на Западе на пороге XXI века / Б. Л. Вульфсон. – М.: Изд-во УРАО, 1999. – 208 с.

Вульфсон Б. Л. Сравнительная педагогика: история и современные проблемы / Б. Л. Вульфсон. – М.: Изд-во УРАО, 2003. – 232 с.

Галус О. М. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / О. М. Галус, Л. М. Шапошнікова. – К.: Вища шк., 2006. – 215 с.

Єгоров Г. С., Лавриченко Н. М., Мельниченко Б. Ф. Тенденції розвитку змісту базової освіти у країнах Заходу / Г. С. Єгоров, Н. М. Лавриченко, Б. Ф. Мельниченко. – К.: КМПУ ім. Грінченка, 2003. – 186 с.

Єгоров Г. Система освіти у Франції / Г. Єгоров // Історія в школі. – 2001. – № 3 – 4. – С. 13 – 17.

Єгоров Г., Мельниченко Б., Василенко Н. Оцінювання і контроль знань учнів у зарубіжній школі / Г. Єгоров, Б. Мельниченко, Н. Василенко // Історія в школі. – 2000. – № 9. – С. 8 – 12.

Зязюн І. А. Реформа освіти в Японії / І. А. Зязюн // Рідна шк. – 1993. – № 8. – С. 67 – 74.

Зязюн І. Освітня система Франції / І. Зязюн // Рідна шк. – 2001. – № 11. – С. 70 – 74.

Капранова В. А. Сравнительная педагогика. Школа и образование за рубежом: учебное пособие / В. А. Капранова. – Минск : Новое знание, 2004. – 222 с.

Кічук Н. В. Освіта у сучасному світі: навчальний посібник / Н. В. Кічук. – Ізмаїл: [б. в.], 2001. – 88 с.

Корсак К. В. Світова вища освіта. Порівняння і визнання закордонних кваліфікацій і дипломів: монографія / К. В. Корсак. – К.: [б. в.], 1997. – 207 с.

- Красовицький М.** Деякі риси системи освіти країн США і Канади / М. Красовицький // *Історія в школі.* – 2002. – № 2. – С. 6 – 10.
- Лавриченко Н.** Реформування освіти в європейських країнах за умов їх інтеграції / Н. Лавриченко // *Шлях освіти.* – 1997. – № 2. – С. 20 – 24.
- Локшина О., Ткаченко Ю.** Система шкільної освіти Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії / О. Локшина, Ю. Ткаченко // *Історія в школі.* – 2001. – № 7. – С. 23 – 27.
- Мельниченко Б.** Система шкільної освіти у Федеративній Республіці Німеччини / Б. Мельниченко // *Історія в школі.* – 2001. – № 5. – С. 17 – 21.
- Професійна освіта** в зарубіжних країнах: порівняльний аналіз: Моногр. / За ред. Н. Г. Нічкало, В. О. Кудіна. – Черкаси: Вибір, 2002. – 322 с.
- Реформи образования** в современном мире: Глобальные и региональные тенденции. – М., 1995. – 180 с.
- Сбруєва А. А.** Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / А. А. Сбруєва. – 2-ге вид., стер. – Суми : Університетська книга, 2005. – 320 с.
- Сбруєва А. А.** Сутність ринкової ідеології освітніх реформ розвинутих країн / А. А. Сбруєва // *Шлях освіти.* – 2003. – № 1. – С. 15 – 21.
- Сбруєва А. А.** Тенденції реформування середньої освіти розвинених англослов'янських країн в контексті глобалізації (90-ті рр. ХХ – початок ХХІ ст.): монографія / А. А. Сбруєва. – Суми: Сумська обл. друк.; Козацький вал, 2004. – 500 с.
- Сисосва С. О., Батечко Н. Г.** Вища освіта України: реалії сучасного розвитку / С. О. Сисосва, Н. Г. Батечко // Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Київський університет імені Бориса Грінченка, Національний університет біоресурсів і природокористування України. – К.: ВД ЕКМО, 2011. – 344 с.
- Система освіти** в Україні: стан та перспективи розвитку: (Аналіз доп. Центру Разумкова) // *Національна безпека і оборона.* – 2002. – № 4(28). – С. 2 – 30.
- Уланов В.** Российская школа в европейском контексте / В. Уланов // *Директор школы.* – 1996. – № 3. – С. 83 – 87.

Додаткова література:

- Беспалько В. П.** Проблемы образовательных стандартов в США и России / В. П. Беспалько // *Педагогика.* – 1995. – № 1. – С. 89 – 94.
- Василенко Н.** Проблема здорового способу життя в освіті європейських країн / Н. Василенко // *Шлях освіти.* – 2000. – № 1. – С. 19 – 22.
- Вульфсон Б. Л.** Стратегия развития образования на Западе на пороге ХХІ века / Б. Л. Вульфсон. – М.: Изд-во УРАО, 1999. – 208 с.
- Джуринский А. Н.** Развитие образования в современном мире / А. Н. Джуринский. – М.: Изд-во открытого Российского университета, 1999. – 200 с.
- Дорнер М.** Экологическое воспитание в Германии / М. Дорнер // *Педагогика.* – 1997. – № 5. – С. 103 – 107.
- Єгоров Г.** Громадянознавство у школі Франції / Г. Єгоров // *Історія в школах України.* – 1997. – № 4. – С. 54 – 55.
- Єгоров Г., Мельниченко Б., Василенко Н.** Оцінювання і контроль знань учнів у зарубіжній школі / Г. Єгоров, Б. Мельниченко, Н. Василенко // *Історія в школі.* – 2000. – № 9. – С. 8 – 12.

Малькова З. А. Тринадцять лет спустя: американская школа – 96 / З. А. Малькова // Педагогика. – 1996. – № 5. – С. 102 – 110.

Пилиповский В. Я. Поиски новой модели школьного образования в США / В. Я. Пилиповский // Педагогика. – 1996. – № 3. – С. 102 – 106.

Пронников В. О. Освіта в Японії / В. О. Пронников, І. Д. Ладанов. – К.: Знання, 1991. – 32 с.

Тараненко І. Навчальний режим у школах країн Європейського співтовариства / І. Тараненко, О. Локшина // Шлях освіти. – 1996. – № 1. – С. 23 – 37.

Харпер Х. Влияние рынка на профессиональное образование в Великобритании / Х. Харпер, Л. Гарнер // Педагогика. – 1998. – № 8. – С. 96 – 102.

Шевченко А. Освіта у Франції / А. Шевченко // Рідна шк. – 2001. – № 2. – С. 74 – 77.

Шпак О. Економічна освіта у школах США / О. Шпак // Шлях освіти. – 1998. – № 4. – С. 23 – 28.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Основні поняття модулю:

Глобальні стратегії розвитку освіти; інтернаціоналізація освіти; інформатизація освіти; диверсифікація освіти; економічна ефективність освіти; державна освіта; приватна освіта; топ-університети; рейтинг навчального закладу; централізовані освітні системи; децентралізовані освітні системи; неперервна професійна освіта.

ТЕМА 5.

ГЛОБАЛЬНІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ОСВІТИ. ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

ЛЕКЦІЯ 5.

Глобальні стратегії розвитку освіти, її інтернаціоналізація, інформатизація та диверсифікація. Поняття економічної ефективності вищої освіти. Освіта і вимоги ринку праці. Державна та приватна освіта. Соціальний попит на вищу освіту. Поняття топ-університету. Рейтинги у вищій освіті. Рейтинг вищого навчального закладу. Критерії порівняння вищих навчальних закладів.

Основні напрями політики Європейського Союзу у галузі освіти. Стратегії розвитку освіти Європейського Союзу. Європейський освітній простір. Полікультурність і міжкультурність освіти.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 6.3. Глобальні тенденції розвитку освіти

План

1. Засоби забезпечення якості вищої освіти у провідних університетах світу.
2. Стандарти в централізованих і децентралізованих освітніх системах.
3. Диверсифікація освіти.
4. Вищі приватні навчальні заклади.
5. Стратегії педагогічної освіти в контексті Болонського процесу.
6. Тенденції розвитку вищої професійної освіти у провідних країнах світу.
7. Інформатизація освіти.
8. Відкриті університети.
9. Система виховання цінностей у вищій школі (на прикладі 2-3 країн).
10. Роль вищої освіти у соціалізації фахівця з вищої освіти.
11. Вплив міграційних процесів на розвиток вищої освіти у провідних країнах світу.
12. Інноваційність діяльності провідних університетів світу.

Список рекомендованої літератури до семінарського заняття 6.3.

Основна література:

Алферов Ю. С. Совет Европы и образование / Ю. С. Алферов // Педагогика. – 1998. – № 7. – С. 101 – 111.

Болонський процес: перспективи і розвиток у контексті інтеграції України в європейський простір вищої освіти / За ред. В. М. Бебіка. – К.: МАУП, 2004. – 200 с.

Васюк О. В. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / О. В. Васюк. – К.: ДАККІМ, 2008. – 291 с.

Галус О. М. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / О. М. Галус, Л. М. Шапошнікова. – К.: Вища шк., 2006. – 215 с.

Сгоров Г. С., Лавриченко Н. М., Мельниченко Б. Ф. Тенденції розвитку змісту базової освіти у країнах Заходу / Г. С. Сгоров, Н. М. Лавриченко, Б. Ф. Мельниченко. – К.: КМПУ ім. Грінченка, 2003. – 186 с.

Каленюк І. Критерії ефективності витрат на освіту / І. Каленюк // Економічний Часопис. – XXI. – 2001. – № 4. – С. 40 – 42.

Капанова В. А. Сравнительная педагогика. Школа и образование за рубежом: учебное пособие / В. А. Капанова. – Минск: Новое знание, 2004. – 222 с.

Кічук Н. В. Освіта у сучасному світі: навчальний посібник / Н. В. Кічук. – Ізмаїл: [б. в.], 2001. – 88 с.

Корсак К. В. Світова вища освіта. Порівняння і визнання закордонних кваліфікацій і дипломів: монографія / К. В. Корсак. – К.: [б. в.], 1997. – 207 с.

Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору / авт. В. Г. Кремень. – К.: Педагогічна думка. – 2009. – 520 с.

Манушин Э. А. Развитие информационных технологий в образовании: Аналитический доклад / Э. А. Манушин. – М.: ИИТО, 1997. – 75 с.

Огнев'юк В. О. Філософія освіти в структурі наукових досліджень феномену освіти / В. О. Огнев'юк // Шлях освіти. – 2009. – Вип. 2. – С. 2 – 6.

Павліченко О. Рада Європи і питання освіти / О. Павліченко // Шлях освіти. – 1996. – № 1. – С. 33 – 35.

Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / А. А. Сбруєва. – 2-ге вид., стер. – Суми: Університетська книга, 2005. – 320 с.

Сбруєва А. А. Сутність ринкової ідеології освітніх реформ розвинутих країн / А. А. Сбруєва // Шлях освіти. – 2003. – № 1. – С. 15 – 21.

Сисосєва С. О., Батечко Н. Г. Вища освіта України: реалії сучасного розвитку / С. О. Сисосєва, Н. Г. Батечко // Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Київський університет імені Бориса Грінченка, Національний університет біоресурсів і природокористування України. – К.: ВД ЕКМО, 2011. – 344 с.

Шпак О. Чи варто кидати гроші на школу? / О. Шпак // Освіта. – 1995. – 8 – 15 листопада.

Трілленберг Г. Модернізація освіти як чинника людського капіталу у контексті розбудови «Нової економіки» / Г. Трілленберг // Вісник ТАНГ. – 2005. – № 4. – С. 1 – 7.

Форбек М. Європейський стандарт шкільної освіти / М. Форбек // Шлях освіти. – 1996. – № 1. – 1997. – № 1. – С. 21 – 25.

Тараненко І. Навчальний режим у школах країн Європейського співтовариства / І. Тараненко, О. Локшина // Шлях освіти. – 1996. – № 1. – С. 23 – 37.

Додаткова література:

Бек У. Что такое глобализация? / У. Бек; [пер. с нем. А. Григорьева и В. Сидельника; общ. ред. и послесл. А. Филиппова]. – М.: Прогресс-Традиция, 2001. – 304 с.

Вульфсон Б. Л. Сравнительная педагогика: история и современные проблемы / Б. Л. Вульфсон. – М.: Изд-во УРАО, 2003. – 232 с.

Джуринский А. Н. Развитие образования в современном мире / А. Н. Джуринский. – М.: Изд-во открытого Российского университета, 1999. – 200 с.

Кузь В. Глобалістика: економіка та освіта / В. Кузь // Рідна школа. – 2001. – № 9. – С. 3 – 6.

Лавриченко Н. Реформування освіти в європейських країнах за умов їх інтеграції / Н. Лавриченко // Шлях освіти. – 1997. – № 2. – С. 20 – 24.

САМОСТІЙНА РОБОТА 5.3.

А. Розкрити зміст основних понять теми.

Б. Перекласти основну інформацію теми мовою таблиць, схем, графіків (вибір за бажанням).

В. На основі опрацювання літератури та електронних джерел мережі Інтернет виконати такі практичні завдання:

Систематизувати основні нормативні документи Європейського Союзу у галузі:

- вищої освіти;
- неперервної професійної освіти.

Проаналізувати їх зміст. Результати опрацювання подати у вигляді презентації.

Список рекомендованої літератури до теми 5.

Основна література:

Алферов Ю. С. Совет Европы и образование / Ю. С. Алферов // Педагогика. – 1998. – № 7. – С. 101 – 111.

Болонський процес: перспективи і розвиток у контексті інтеграції України в європейський простір вищої освіти / За ред. В. М. Бебіка. – К.: МАУП, 2004. – 200 с.

Васюк О. В. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / О. В. Васюк. – К.: ДАККІМ, 2008. – 291 с.

Вульфсон Б. Л. Сравнительная педагогика: история и современные проблемы / Б. Л. Вульфсон. – М.: Изд-во УРАО, 2003. – 232 с.

Галус О. М. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / О. М. Галус, Л. М. Шапошнікова. – К.: Вища шк., 2006. – 215 с.

Сгоров Г., Мельниченко Б., Василенко Н. Оцінювання і контроль знань учнів у зарубіжній школі / Г. Сгоров, Б. Мельниченко, Н. Василенко // Історія в школі. – 2000. – № 9. – С. 8 – 12.

Сгоров Г. С., Лавриченко Н. М., Мельниченко Б. Ф. Тенденції розвитку змісту базової освіти у країнах Заходу / Г. С. Сгоров, Н. М. Лавриченко, Б. Ф. Мельниченко. – К.: КМПУ ім. Грінченка, 2003. – 186 с.

Каленюк І. Критерії ефективності витрат на освіту / І. Каленюк // Економічний Часопис – XXI. – 2001. – № 4. – С. 40 – 42.

Капранова В. А. Сравнительная педагогика. Школа и образование за рубежом: учебное пособие / В. А. Капранова. – Минск: Новое знание, 2004. – 222 с.

Кічук Н. В. Освіта у сучасному світі: навчальний посібник / Н. В. Кічук. – Ізмаїл: [б. в.], 2001. – 88 с.

Корсак К. В. Світова вища освіта. Порівняння і визнання закордонних кваліфікацій і дипломів: монографія / К. В. Корсак. – К.: [б. в.], 1997. – 207 с.

Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору / авт. В. Г. Кремень. – К.: Педагогічна думка. – 2009. – 520 с.

Локшина О. І. Контроль та оцінка успішності учнів у школах Західної Європи / О. І. Локшина. – К.: КМІУ ім. Грінченка. – 2002. – 52 с.

Мазоха Д. Феномен європейської інтеграції педагогічної освіти / Д. Мазоха // Вища освіта України. – 2007. – № 2. – С. 82 – 87.

Манушин Э. А. Развитие информационных технологий в образовании: Аналитический доклад / Э. А. Манушин. – М.: ИИТО, 1997. – 75 с.

Огнев'юк В. О. Філософія освіти в структурі наукових досліджень феномену освіти / В. О. Огнев'юк // Шлях освіти. – 2009. – Вип. 2. – С. 2 – 6.

Павліченко О. Рада Європи і питання освіти / О. Павліченко // Шлях освіти. – 1996. – № 1. – С. 33 – 35.

Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / А. А. Сбруєва. – 2-ге вид., стер. – Суми: Університетська книга, 2005. – 320 с.

Сбруєва А. А. Сутність ринкової ідеології освітніх реформ розвинутих країн / А. А. Сбруєва // Шлях освіти. – 2003. – № 1. – С. 15 – 21.

Сисоєва С. О., Батечко Н. Г. Вища освіта України: реалії сучасного розвитку / С. О. Сисоєва, Н. Г. Батечко / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Київський університет імені Бориса Грінченка, Національний університет біоресурсів і природокористування України. – К.: ВД ЕКМО, 2011. – 344 с.

Сисоєва С. О., Заскалета С. Г. Неперервна професійна освіта у документах Європейського Союзу / С. О. Сисоєва, С. Г. Заскалета // Академія педагогічних наук України, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих. – К.: КП «Миколаївська обласна друкарня», 2009. – 276 с.

Тараненко І. Навчальний режим у школах країн Європейського співтовариства / І. Тараненко, О. Локшина // Шлях освіти. – 1996. – № 1. – С. 23 – 37.

Трілленберг Г. Модернізація освіти як чинника людського капіталу у контексті розбудови «Нової економіки» / Г. Трілленберг // Вісник ТАНГ. – 2005. – № 4. – С. 1 – 7.

Форбек М. Європейський стандарт шкільної освіти / М. Форбек // Шлях освіти. – 1996. – № 1. – 1997. – № 1. – С. 21 – 25.

Шпак О. Чи варто кидати гроші на школу? / О. Шпак // Освіта. – 1995. – 8 – 15 листопада.

Додаткова література:

Джуринский А. Н. Развитие образования в современном мире / А. Н. Джуринский. – М.: Изд-во открытого Российского университета, 1999. – 200 с.

Вульфсон Б. Л. Стратегия развития образования на Западе на пороге XXI века / Б. Л. Вульфсон. – М.: Изд-во УРАО, 1999. – 208 с.

Бек У. Что такое глобализация? / У. Бек; [пер. с нем. А. Григорьева и В. Сидельника; общ. ред. и послесл. А. Филиппова]. – М.: Прогресс-Традиция, 2001. – 304 с.

Кузь В. Глобалістика: економіка та освіта / В. Кузь // Рідна школа. – 2001. – № 9. – С. 3 – 6.

Лавриченко Н. Реформування освіти в європейських країнах за умов їх інтеграції / Н. Лавриченко // Шлях освіти. – 1997. – № 2. – С. 20 – 24.

ТЕМА 6.

РАПОРТИ ЕКСПЕРТІВ ЮНЕСКО ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ ОСВІТИ, ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСВІТІ

ЛЕКЦІЯ 6.

Зміст і структура рапортів експертів ЮНЕСКО: «Навчання аби бути», «Навчання без кордонів», «Освіта – національний пріоритет», «Освіта – прихований в ній скарб», «Біла книга навчання і вдосконалення», «Навчання й учіння на шляху до суспільства, яке навчається», «Освіта для Європи».

Нормативні документи щодо розвитку освіти в Україні. Значення рапортів ЮНЕСКО для теорії і практики освіти в Україні.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 7.3.

Провідні напрями і стратегії розвитку освіти в Україні у контексті рапортів ЮНЕСКО

План

1. Тенденції розвитку освіти в Україні в контексті євроінтеграції.
2. Рапорти експертів ЮНЕСКО про навчання упродовж життя.
3. Зміст рапорту експертів ЮНЕСКО: «Освіта – прихований в ній скарб».
4. Структура і зміст Білої книги, її значення для розвитку освіти.
5. Головні тези рапорту «Навчання аби бути».
6. Структура і зміст рапорту «Навчання без кордонів».
7. Характеристика рапорту «Освіта – національний пріоритет».
8. Зміст рапорту «Навчання й учіння на шляху до суспільства, яке навчається».
9. Рапорт «Освіта для Європи», його значення для створення єдиного європейського простору.

Список рекомендованої літератури до семінарського заняття 7.3.

Основна література:

Андрущенко В. П. Освіта на рубежі століть: філософія, методологія, практика // Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз: Монографія / В. П. Андрущенко, І. Я. Зязюн, В. Г. Кремень, С. Д. Максименко, Н. Г. Никало,

С. О. Сисоєва, Я. В. Цехмістер, О. В. Чалий / за ред. В. Г. Кременя. – К.: Наукова думка, 2003. – С. 99 – 166.

Васюк О. В. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / О. В. Васюк. – К.: ДАКККіМ, 2008. – 291 с.

Галус О. М. Порівняльна педагогіка : навчальний посібник / О. М. Галус, Л. М. Шапошнікова. – К.: Вища шк., 2006. – 215 с.

Зязюн І. А. Філософія педагогічної дії: Монографія / І. А. Зязюн. – Черкаси: Вид. від. ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2008. – 608 с.

Кічук Н. В. Освіта у сучасному світі: навчальний посібник / Н. В. Кічук. – Ізмаїл: [б. в.], 2001. – 88 с.

Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / А. А. Сбруєва. – 2-ге вид., стер. – Суми: Університетська книга, 2005. – 320 с.

Сбруєва А. А. Сутність ринкової ідеології освітніх реформ розвинутих країн / А. А. Сбруєва // Шлях освіти. – 2003. – № 1. – С. 15 – 21.

Сбруєва А. А. Тенденції реформування середньої освіти розвинених англомовних країн в контексті глобалізації (90-ті рр. XX – початок XXI ст.): монографія / А. А. Сбруєва. – Суми: Сумська обл. друк.; Козацький вал, 2004. – 500 с.

Сисоєва С. О., Батечко Н. Г. Вища освіта України: реалії сучасного розвитку / С. О. Сисоєва, Н. Г. Батечко // Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Київський університет імені Бориса Грінченка, Національний університет біоресурсів і природокористування України. – К.: ВД ЕКМО, 2011. – 344 с.

Сисоєва С. О., Заскалета С. Г. Неперервна професійна освіта у документах Європейського Союзу / С. О. Сисоєва, С. Г. Заскалета // Академія педагогічних наук України, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих. – К.: КП «Миколаївська обласна друкарня», 2009. – 276 с.

Додаткова література:

Енциклопедія освіти / Академія пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / А. А. Сбруєва. – Суми: Ред.-вид. відділ СДПУ, 1999. – 300 с.

Мазоха Д. Феномен європейської інтеграції педагогічної освіти / Д. Мазоха. // Вища освіта України. – 2007. – № 2. – С. 82 – 87.

Капанова В. А. Сравнительная педагогика. Школа и образование за рубежом: учебное пособие / В. А. Капанова. – Минск: Новое знание, 2004. – 222 с.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 8.3.

Порівняльний аналіз нормативної бази вищої освіти України та документів Європейського Союзу в галузі вищої освіти

План

Проаналізувати основні документи, що визначають розвиток вищої освіти в Україні, та порівняти їх з документами Європейського Союзу в галузі вищої освіти.

1. Закон України «Про освіту».
2. Закон України «Про вищу освіту».
3. Указ Президента України від 25.09.2008р. № 857/2008 «Про забезпечення подальшого розвитку вищої освіти в Україні».
4. Указ Президента України від 20.03.2008р. № 244/2008 «Про додаткові заходи щодо підвищення якості освіти в Україні».
5. Указ Президента України від 04.07.2005р. № 1013 «Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти».
6. Наказ Міністерства освіти і науки України від 21.12.2009 року № 1158 «Про затвердження Змін до Умов прийому до вищих навчальних закладів України».
7. Постанова Кабінету Міністрів України від 25.08.2004р. № 1095 «Деякі питання запровадження зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти».
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 31.12.2005р. № 1312 «Про невідкладні заходи щодо запровадження зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти».

Список рекомендованої літератури до семінарського заняття 8.3.

Основна література:

Андрущенко В. П. Освіта на рубежі століть: філософія, методологія, практика // Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз: Монографія / В. П. Андрущенко, І. Я. Зязюн, В. Г. Кремень, С. Д. Максименко, Н. Г. Никало, С. О. Сисоева, Я. В. Цехмістер, О. В. Чалий / за ред. В. Г. Кременя. – К.: Наукова думка, 2003. – С. 99 – 166.

Васюк О. В. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / О. В. Васюк. – К.: ДАККІМ, 2008. – 291 с.

Закон України «Про загальну середню освіту». – Відомості Верховної Ради. – 1999. – № 28.

Закон України «Про освіту» // Освіта. – 1996, 21 серп.

Капранова В. А. Сравнительная педагогика. Школа и образование за рубежом: учебное пособие / В. А. Капранова. – Минск: Новое знание, 2004. – 222 с.

Кічук Н. В. Освіта у сучасному світі: навчальний посібник / Н. В. Кічук. – Ізмаїл: [б. в.], 2001. – 88 с.

Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / А. А. Сбруєва. – 2-ге вид., стер. – Суми: Університетська книга, 2005. – 320 с.

Сбруєва А. А. Сутність ринкової ідеології освітніх реформ розвинутих країн / А. А. Сбруєва // Шлях освіти. – 2003. – № 1. – С. 15 – 21.

Сисосва С. О., Батечко Н. Г. Вища освіта України: реалії сучасного розвитку / С. О. Сисосва, Н. Г. Батечко // Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Київський університет імені Бориса Грінченка, Національний університет біоресурсів і природокористування України. – К.: ВД ЕКМО, 2011. – 344 с.

Сисосва С. О., Заскалета С. Г. Неперервна професійна освіта у документах Європейського Союзу / С. О. Сисосва, С. Г. Заскалета / Академія педагогічних наук України, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих. – К.: КП «Миколаївська обласна друкарня», 2009. – 276 с.

Шпак О. Чи варто кидати гроші на школу? / О. Шпак // Освіта. – 1995. – 8 – 15 листопада.

Додаткова література:

Галус О. М. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / О. М. Галус, Л. М. Шапошнікова. – К.: Вища шк., 2006. – 215 с.

Енциклопедія освіти / Академія пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

Мазоха Д. Феномен європейської інтеграції педагогічної освіти / Д. Мазоха // Вища освіта України. – 2007. – № 2. – С. 82 – 87.

Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / А. А. Сбруєва. – Суми: Ред.-вид. відділ СДПУ, 1999. – 300 с.

САМОСТІЙНА РОБОТА 6.3.

А. Розкрити зміст основних понять теми.

Б. Перекласти основну інформацію теми мовою таблиць, схем, графіків (вибір за бажанням).

В. На основі опрацювання рапортів експертів ЮНЕСКО виконати такі практичні завдання:

1. Систематизувати в хронологічному порядку рапорти експертів ЮНЕСКО з питань розвитку освіти.

2. Проаналізувати генезу основних тенденцій розвитку освіти в Європейському союзі згідно із змістом рапортів експертів ЮНЕСКО. Зробити висновки щодо напрямів розвитку вищої освіти в Україні. Відповідь обґрунтуйте.

3. Випишіть основні положення з рапортів експертів ЮНЕСКО, які розкривають їх значення для теорії і практики вищої освіти в Україні.

Список рекомендованої літератури до теми 6.

Основна література:

Андрущенко В. П. Освіта на рубежі століть: філософія, методологія, практика // Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз: Монографія / В. П. Андрущенко, І. Я. Зязюн, В. Г. Кремень, С. Д. Максименко, Н. Г. Никало, С. О. Сисоєва, Я. В. Цехмістер, О. В. Чалий / за ред. В. Г. Кременя. – К.: Наукова думка, 2003. – С. 99 – 166.

Васюк О. В. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / О. В. Васюк. – К.: ДАКККіМ, 2008. – 291 с.

Закон України «Про загальну середню освіту». – Відомості Верховної Ради. – 1999. – № 28.

Закон України «Про освіту» // Освіта. – 1996, 21 серп.

Кічук Н. В. Освіта у сучасному світі: навчальний посібник / Н. В. Кічук. – Ізмаїл: [б. в.], 2001. – 88 с.

Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / А. А. Сбруєва. – 2-ге вид., стер. – Суми: Університетська книга, 2005. – 320 с.

Сбруєва А. А. Сутність ринкової ідеології освітніх реформ розвинутих країн / А. А. Сбруєва // Шлях освіти. – 2003. – № 1. – С. 15 – 21.

Сбруєва А. А. Тенденції реформування середньої освіти розвинених англомовних країн в контексті глобалізації (90-ті рр. ХХ – початок ХХІ ст.): монографія / А. А. Сбруєва. – Суми: Сумська обл. друк.; Козацький вал, 2004. – 500 с.

Сисоєва С. О., Батечко Н. Г. Вища освіта України: реалії сучасного розвитку / С. О. Сисоєва, Н. Г. Батечко // Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Київський університет імені Бориса Грінченка, Національний університет біоресурсів і природокористування України. – К.: ВД ЕКМО, 2011. – 344 с.

Сисоєва С. О., Заскалета С. Г. Неперервна професійна освіта у документах Європейського Союзу / С. О. Сисоєва, С. Г. Заскалета // Академія педагогічних наук України, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих. – К.: КП «Миколаївська обласна друкарня», 2009. – 276 с.

Додаткова література:

Галус О.М. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / О. М. Галус, Л. М. Шапошнікова. – К.: Вища шк., 2006. – 215 с.

Енциклопедія освіти / Академія пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

Капанова В. А. Сравнительная педагогика. Школа и образование за рубежом: учебное пособие / В. А. Капанова. – Минск: Новое знание, 2004. – 222 с.

Мазоха Д. Феномен європейської інтеграції педагогічної освіти / Д. Мазоха // Вища освіта України. – 2007. – № 2. – С. 82 – 87.

Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / А. А. Сбруєва. – Суми: Ред.-вид. відділ СДПУ, 1999. – 300 с.

Шпак О. Чи варто кидати гроші на школу? / О. Шпак // Освіта. – 1995. – 8 – 15 листопада.

Штейнер Р. Познание человека и учебный процесс / Р. Штейнер. – М.: Парсифаль, 1998. – 128 с.

ПИТАННЯ ДО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ 3.

1. Глобальні стратегії розвитку освіти.
2. Інтернаціоналізація освіти.
3. Інформатизація освіти.
4. Диверсифікація освіти.
5. Поняття економічної ефективності освіти.
6. Освіта і вимоги ринку праці.
7. Державна і приватна освіта.
8. Поняття топ-університету.
9. Рейтинг вищих навчальних закладів.
10. Критерії порівняння вищих навчальних закладів.
11. Основні напрями освітньої політики Європейського Союзу у галузі освіти.
  12. Європейський освітній простір.
  13. Засоби підвищення якості вищої освіти у провідних університетах світу.
  14. Централізовані та децентралізовані освітні системи.
  15. Стратегії педагогічної освіти в контексті Болонського процесу.
  16. Тенденції розвитку вищої професійної освіти у провідних країнах світу.
  17. Вплив міграційних процесів на розвиток освіти у провідних країнах світу.
  18. Основні нормативні документи Європейського Союзу у галузі освіти.
  19. Основні нормативні документи Європейського Союзу у галузі неперервної професійної освіти.
  20. Зміст і структура рапортів експертів ЮНЕСКО з проблем розвитку освіти. Їх значення для освіти.
    21. Значення рапортів ЮНЕСКО для розвитку освіти в Україні.
    22. Тенденції розвитку освіти в Україні в контексті євроінтеграції.
    23. Рапорти експертів ЮНЕСКО про навчання упродовж життя.
    24. Проаналізувати Закон України «Про освіту».
    25. Проаналізувати Закон України «Про вищу освіту».

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЮ 3.

Основна література:

Алферов Ю. С. Совет Европы и образование / Ю. С. Алферов // Педагогика. – 1998. – № 7. – С. 101 – 111.

Андрущенко В. П. Освіта на рубежі століть: філософія, методологія, практика // Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз: Монографія / В. П. Андрущенко, І. Я. Зязюн, В. Г. Кремень, С. Д. Максименко, Н. Г. Никало, С. О. Сисоєва, Я. В. Цехмістер, О. В. Чалий / за ред. В. Г. Кременя. – К.: Наукова думка, 2003. – С. 99 – 166.

Болонський процес: перспективи і розвиток у контексті інтеграції України в європейський простір вищої освіти / За ред. В. М. Бебіка. – К.: МАУП, 2004. – 200 с.

Васюк О. В. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / О. В. Васюк. – К.: ДАККіМ, 2008. – 291 с.

Вульфсон Б. Л. Сравнительная педагогика: история и современные проблемы / Б. Л. Вульфсон. – М.: Изд-во УРАО, 2003. – 232 с.

Сгоров Г. С., Лавриченко Н. М., Мельниченко Б. Ф. Тенденції розвитку змісту базової освіти у країнах Заходу / Г. С. Сгоров, Н. М. Лавриченко, Б. Ф. Мельниченко. – К.: КМПУ ім. Грінченка, 2003. – 186 с.

Сгоров Г., Мельниченко Б., Василенко Н. Оцінювання і контроль знань учнів у зарубіжній школі / Г. Сгоров, Б. Мельниченко, Н. Василенко // Історія в школі. – 2000. – № 9. – С. 8 – 12.

Закон України «Про освіту» // Освіта. – 1996, 21 серп.

Каленюк І. Критерії ефективності витрат на освіту / І. Каленюк // Економічний Часопис. – XXI. – 2001. – № 4. – С. 40 – 42.

Капранова В. А. Сравнительная педагогика. Школа и образование за рубежом: учебное пособие / В. А. Капранова. – Минск: Новое знание, 2004. – 222 с.

Кічук Н. В. Освіта у сучасному світі : навчальний посібник / Н. В. Кічук. – Ізмаїл: [б. в.], 2001. – 88 с.

Корсак К. В. Світова вища освіта. Порівняння і визнання закордонних кваліфікацій і дипломів: монографія / К. В. Корсак. – К.: [б. в.], 1997. – 207 с.

Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору / авт. В. Г. Кремень. – К.: Педагогічна думка. – 2009. – 520 с.

Локшина О. І. Контроль та оцінка успішності учнів у школах Західної Європи / О. І. Локшина. – К.: КМІУ ім. Грінченка. – 2002. – 52 с.

Мазоха Д. Феномен європейської інтеграції педагогічної освіти / Д. Мазоха // Вища освіта України. – 2007. – № 2. – С. 82 – 87.

Манушин Э. А. Развитие информационных технологий в образовании: Аналитический доклад / Э. А. Манушин. – М.: ИИТО, 1997. – 75 с.

Огнев'юк В. О. Філософія освіти в структурі наукових досліджень феномену освіти / В. О. Огнев'юк // Шлях освіти. – 2009. – Вип. 2. – С. 2 – 6.

Павліченко О. Рада Європи і питання освіти / О. Павліченко // Шлях освіти. – 1996. – № 1. – С. 33 – 35.

Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / А. А. Сбруєва. – 2-ге вид., стер. – Суми: Університетська книга, 2005. – 320 с.

Сбруєва А. А. Сутність ринкової ідеології освітніх реформ розвинутих країн / А. А. Сбруєва // Шлях освіти. – 2003. – № 1. – С. 15 – 21.

Сбруєва А. А. Тенденції реформування середньої освіти розвинених англомовних країн в контексті глобалізації (90-ті рр. ХХ – початок ХХІ ст.): монографія / А. А. Сбруєва. – Суми: Сумська обл. друк.; Козацький вал, 2004. – 500 с.

Сисоєва С. О., Батечко Н. Г. Вища освіта України: реалії сучасного розвитку / С. О. Сисоєва, Н. Г. Батечко // Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Київський університет імені Бориса Грінченка, Національний університет біоресурсів і природокористування України. – К.: ВД ЕКМО, 2011. – 344 с.

Сисоєва С. О., Заскалета С. Г. Неперервна професійна освіта у документах Європейського Союзу / С. О. Сисоєва, С. Г. Заскалета // Академія педагогічних наук України, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих. – К.: КП «Миколаївська обласна друкарня», 2009. – 276 с.

Тараненко І. Навчальний режим у школах країн Європейського співтовариства / І. Тараненко, О. Локшина // Шлях освіти. – 1996. – № 1. – С. 23 – 37.

Трілленберг Г. Модернізація освіти як чинника людського капіталу у контексті розбудови «Нової економіки» / Г. Трілленберг // Вісник ТАНГ. – 2005. – № 4. – С. 1 – 7.

Форбек М. Європейський стандарт шкільної освіти / М. Форбек // Шлях освіти. – 1996. – № 1. – 1997. – № 1. – С. 21 – 25.

Додаткова література:

Бек У. Что такое глобализация? / У. Бек; [пер. с нем. А. Григорьева и В. Сидельника; общ. ред. и послесл. А. Филиппова]. – М.: Прогресс-Традиция, 2001. – 304 с.

Вульфсон Б. Л. Стратегия развития образования на Западе на пороге ХХІ века / Б. Л. Вульфсон. – М.: Изд-во УРАО, 1999. – 208 с.

Галус О. М. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / О. М. Галус, Л. М. Шапошнікова. – К.: Вища шк., 2006. – 215 с.

Джуринский А. Н. Развитие образования в современном мире / А. Н. Джуринский. – М.: Изд-во открытого Российского университета, 1999. – 200 с.

Енциклопедія освіти / Академія пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

Капанова В. А. Сравнительная педагогика. Школа и образование за рубежом: учебное пособие / В. А. Капанова. – Минск: Новое знание, 2004. – 222 с.

Кузь В. Глобалістика: економіка та освіта / В. Кузь // Рідна школа. – 2001. – № 9. – С. 3 – 6.

Лавриченко Н. Реформування освіти в європейських країнах за умов їх інтеграції / Н. Лавриченко // Шлях освіти. – 1997. – № 2. – С. 20 – 24.

Мазоха Д. Феномен європейської інтеграції педагогічної освіти / Д. Мазоха // Вища освіта України. – 2007. – № 2. – С. 82 – 87.

Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / А. А. Сбруєва. – Суми: Ред.-вид. відділ СДПУ, 1999. – 300 с.

Шпак О. Чи варто кидати гроші на школу? / О. Шпак // Освіта. – 1995. – 8 – 15 листопада.

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Компаративістика: якість функціонування освітніх систем. Параметри експертизи»

Разом: 126 год., лекції – 12 год., семінарські заняття – 16 год., індивідуальна робота – 6 год., самостійна робота – 50 год., модульний контроль – 6 год., ПМК (екзамен) – 36 год.

Семестр		Змістовий модуль I			Змістовий модуль II			Змістовий модуль III	
Тиждень		Методологія порівняльних досліджень. Параметри експертизи освітніх систем, вивчі, процесів			Системи освіти провідних країн світу: їх структура, організації, якість функціонування			Світові тенденції у розвитку сучасної освіти	
Назва модуля									
К-ть балів за модуль		80 балів			89 балів			70 балів	
Лекції		1			3			5	
Дати									
Теми лекцій		Структура, методологічні засади та приклади порівняльних досліджень. Параметри експертизи			Системи освіти європейських країн (на прикладі Великої Британії, Франції, Німеччини, Швеції) та Російської Федерації			Глобальні стратегії розвитку освіти. Освітня політика Європейського союзу в контексті забезпечення якості освіти	
Відвід, лекції		1 б.			1 б.			1 б.	
Теми семінарських занять		Інститути та організації, що іншоють порівняльні дослідження в галузі вищої освіти та вивчають якість освіти			Структура та методологічні засади порівняльних досліджень			Провідні напрями і стратегії розвитку освіти в Україні в контексті ролі раторів ЮНЕСКО	
К-ть балів		1 б.			1 б.			1 б.	
Самостійна робота		5 б.			5 б.			5 б.	
Робота на семінарах, практичних		10 б.			10 б.			10 б.	
ІНДЗ									
Оцінювання ІНДЗ					15 б.				
Опрацювання періоджерел					10 б.				
Види поточного контролю		Модульна контрольна робота (25 балів)			Модульна контрольна робота (25 балів)			Модульна контрольна робота (25 балів)	
Підсумковий контроль					10 б.				
Екзамен (40 балів)									

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного і підсумкового контролю з дисципліни «Компаративістика: якість функціонування освітніх систем. Параметри експертизи»

№	Вид діяльності (визначаються по кожній дисципліні)	Максимальна кількість балів за один вид роботи	Всього
1	Відвідування лекцій	1	6
2	Відвідування практичних (семінарських занять)	1	8
3	Виконання завдання для самостійної роботи	5	30
4	Робота на практичному (семінарському) занятті у тому числі: – доповідь; – виступ; – повідомлення; – участь у дискусії, тощо.	Всього 10, у тому числі за видами	80
5	ІНДЗ (індивідуальне навчально-дослідницьке завдання)	30	30
6	Опрацювання фахових видань (у тому числі першоджерел)	10	10
7	Написання реферату	15	-
8	Виконання модульної контрольної роботи	25	75
9	Виконання тестового контролю, експрес-контролю	10	-
10	Лабораторна робота у тому числі: – допуск; – виконання; – захист.	Всього 10, у тому числі за видами	-
11	Творча робота (у тому числі есе)	20	-
	Загальна кількість балів:		239
Коефіцієнт перерахунку $239 : 60 = 4$			
Підсумковий рейтинговий бал			60
Залік			40
Разом:			100

V. КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль 1. Методологія порівняльних досліджень. Параметри експертизи освітніх систем, явищ, процесів			
Структура, методологічні засади та приклади порівняльних досліджень. Параметри експертизи (10 год.)	Семинарські заняття Звіт про виконання	5	I-II
Науково-дослідна інфраструктура порівняльних досліджень у галузі освіти, її застосування для експертної діяльності (10 год.)	Семинарське заняття Звіт про виконання Модульний контроль	5	II-III
Змістовий модуль 2. Системи освіти провідних країн світу: їх структура, організація, якість функціонування			
Системи освіти європейських країн (на прикладі Великої Британії, Франції, Німеччини, Швеції) та Російської Федерації (10 год.)	Семинарське заняття Звіт про виконання	5	III-IV
Системи освіти США, Китаю, Японії, Ізраїлю, Австралії (10 год.)	Семинарське заняття Звіт про виконання Модульний контроль	5	IV-V
Змістовий модуль 3. Світові тенденції розвитку сучасної освіти			
Глобальні стратегії розвитку освіти. Освітня політика Європейського союзу в контексті забезпечення якості освіти (5 год.)	Семинарське заняття Звіт про виконання	5	V-VI
Рапори експертів ЮНЕСКО та їх призначення для теорії і практики освіти, експертної діяльності в освіті (5 год.)	Семинарські заняття Звіт про виконання Модульний контроль Підсумковий модульний контроль: екзамен	5	VI-VII
Разом: 50 год.	Разом: 30 балів		

VI. КОНТРОЛЬ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Відповідність змісту меті і завданням роботи	6 балів
2.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку цього питання	12 балів
3.	Дотримання правил реферування наукових публікацій	3 бали
4.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	6 балів
5.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титольний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел)	3 бали
Разом:		30 балів

VII. ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ

1. Роль наукової теорії для компаративістських досліджень.
2. Структура порівняльних досліджень: опис, інтерпретація, юкстапозиція, моделювання.
3. Методологічні стандарти порівняльних досліджень.
4. Вибір мети і предмету дослідження, їх концептуалізація.
5. Вибір методів, методик і засобів дослідження.
6. Відбір експериментального матеріалу (проб, випробувань) і засобів отримання інформації, організація дослідження.
7. Методологічні засади аналізу та інтерпретації одержаних результатів.
8. Міжнародні дослідження шкільної успішності (IEA) як приклад порівняльних досліджень.
9. Проблема критеріїв порівняння.

10. Розкрити роль і напрями діяльності в галузі проведення компаративістських досліджень з вищої освіти ЮНЕСКО.
11. Розкрити роль і напрями діяльності в галузі проведення компаративістських досліджень з вищої освіти Римського клубу.
12. Розкрити роль і напрями діяльності в галузі проведення компаративістських досліджень з вищої освіти Організації з міжнародного співробітництва і розвитку (OECD).
13. Провідні напрями порівняльних досліджень педагогічної освіти.
14. Порівняльні дослідження професійної підготовки вчителів.
15. Дослідження міграційних процесів і розвиток вищої освіти.
16. Види порівняльних досліджень.
17. Структура і основні етапи проведення порівняльного дослідження.
18. Засоби отримання інформації для проведення порівняльного дослідження.
19. Особливості організації порівняльного дослідження.
20. Аналіз та інтерпретація результатів порівняльного дослідження.
21. Докторські дисертації з порівняльної педагогіки.
22. Кандидатські дисертації з порівняльної педагогіки.
23. Загальна характеристика світової науково-дослідної інфраструктури порівняльних досліджень.
24. Класифікація науково-дослідної інфраструктури порівняльних досліджень.
25. Осередки наукової інформації компаративістичного спрямування.
26. Центри документації з освіти і порівняльних досліджень з освіти та їх види.
27. Документація з глобальних проблем освіти.
28. Осередки порівняльної статистики в галузі освіти.
29. Товариства порівняльної педагогіки: світові, європейські, окремих країн.
30. Найважливіші дослідницькі осередки з порівняльних досліджень.
31. Компаративістична періодика.
32. Напрями діяльності осередків наукової інформації з компаративістики у сфері освіти.
33. Значення журналів з порівняльної педагогіки для проведення порівняльних досліджень.

34. Структура, методологічні засади та приклади порівняльних досліджень. Параметри експертизи.

35. Науково-дослідна інфраструктура порівняльних досліджень у галузі освіти, її застосування для експертної діяльності.

36. Структура освіти Великої Британії.

37. Фінансування й управління освітою Великої Британії.

38. Система відбору до вищих навчальних закладів Великої Британії.

39. Проблеми британської освіти до розв'язання у XXI столітті.

40. Топ-університети Великої Британії.

41. Освіта Німеччини.

42. Вищі професійні школи та університети Німеччини.

43. Терміни навчання та особливості навчальних програм у вищій школі Німеччини.

44. Управління і фінансування освіти Німеччини.

45. Проблеми освіти Німеччини до розв'язання у XXI столітті.

46. Освіта Франції.

47. Демократичність як принцип розвитку освіти Франції.

48. Характеристика вищих навчальних закладів Франції.

49. Топ-університети Франції.

50. Фінансування й управління освітою Франції.

51. Проблеми освіти Франції.

52. Освіта Швеції.

53. Структура і типи вищих навчальних закладів Швеції.

54. Моделі вищої освіти Швеції.

55. Діяльність відкритих університетів у Швеції.

56. Особливості управління та фінансування освіти в Швеції.

57. Освіта Російської Федерації.

58. Структура і типи вищих навчальних закладів Російської Федерації.

59. Фінансування й управління освітою Російської Федерації.

60. Стратегії модернізації освіти в Російській Федерації.

61. Освіта України в контексті входження до єдиного європейського простору освіти.

62. Вплив процесів глобалізації та інтеграції на розвиток освіти в Україні.

63. Інформатизація освіти в Україні.

64. Дистанційна освіта в Україні.
65. Стандартизація освіти в Україні.
66. Національна система і національна рамка кваліфікації в Україні.
67. Структура освіти Австрії.
68. Структура освіти Республіки Польщі.
69. Структура освіти Угорщини.
70. Структура освіти Італії.
71. Структура освіти Іспанії.
72. Характеристика системи освіти США.
73. Роль влади штату у розвитку освіти в США.
74. Освіта Японії.
75. Освіта Ізраїлю.
76. Характеристика системи освіти Австралії.
77. Основні тенденції у розвитку освіти Китаю.
78. Якість функціонування освітніх систем провідних країн світу.
79. Глобальні стратегії розвитку освіти.
80. Інтернаціоналізація освіти.
81. Інформатизація освіти.
82. Диверсифікація освіти.
83. Поняття економічної ефективності освіти.
84. Освіта і вимоги ринку праці.
85. Державна і приватна освіта.
86. Поняття топ-університету.
87. Рейтинг вищих навчальних закладів.
88. Критерії порівняння вищих навчальних закладів.
89. Основні напрями освітньої політики Європейського Союзу у галузі освіти.
90. Європейський освітній простір.
91. Засоби підвищення якості вищої освіти у провідних університетах світу.
92. Централізовані та децентралізовані освітні системи.
93. Стратегії педагогічної освіти в контексті Болонського процесу.
94. Тенденції розвитку вищої професійної освіти у провідних країнах світу.
95. Вплив міграційних процесів на розвиток освіти у провідних країнах світу.

96. Основні нормативні документи Європейського Союзу у галузі освіти.
97. Основні нормативні документи Європейського Союзу у галузі неперервної професійної освіти.
98. Зміст і структура рапортів експертів ЮНЕСКО з проблем розвитку освіти. Їх значення для освіти.
99. Значення рапортів ЮНЕСКО для розвитку освіти в Україні.
100. Тенденції розвитку освіти в Україні в контексті євроінтеграції.
101. Рапорти експертів ЮНЕСКО про навчання упродовж життя.
102. Проаналізувати Закон України «Про освіту».
103. Проаналізувати Закон України «Про вищу освіту».

VIII. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО МАКРОМОДУЛЮ VIII

Основна література:

Абашкіна Н. В. Принципи розвитку професійної освіти в Німеччині: монографія / Н. В. Абашкіна. – К.: Вища шк., 1998. – 207 с.

Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти в Україні: історія, теорія: Підручник / А. М. Алексюк. – К.: Либідь, 1998. – 560 с.

Алферов Ю. С. Совет Европы и образование / Ю. С. Алферов // Педагогика. – 1998. – № 7. – С. 101 – 111.

Андрущенко В. П. Освіта на рубежі століть: філософія, методологія, практика // Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз: Монографія / В. П. Андрущенко, І. Я. Зязюн, В. Г. Кремень, С. Д. Максименко, Н. Г. Никало, С. О. Сисосва, Я. В. Цехмістер, О. В. Чалий / за ред. В. Г. Кременя. – К.: Наукова думка, 2003. – С. 99 – 166.

Болонський процес: перспективи і розвиток у контексті інтеграції України в європейський простір вищої освіти / За ред. В. М. Бебіка. – К.: МАУП, 2004. – 200 с.

Боярчук Ю. В. Японская школа: проблемы и перспективы / Ю. В. Боярчук // Педагогика. – 1996. – № 3. – С. 107 – 110.

Васюк О. В. Вища освіта Німеччини: структура, доступ / О. В. Васюк, М. Ю. Богдан // Науковий вісник Національного аграрного університету: зб. наук. праць. – К., 2005. – Вип. 88. – С. 45 – 51.

Васюк О. В. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / О. В. Васюк. – К.: ДАККіМ, 2008. – 291 с.

Вульфсон Б. Л. Сравнительная педагогика: история и современные проблемы / Б. Л. Вульфсон. – М.: Изд-во УРАО, 2003. – 232 с.

Вульфсон Б. Л. Стратегия развития образования на Западе на пороге XXI века / Б. Л. Вульфсон. – М.: Изд-во УРАО, 1999. – 208 с.

- Галус О. М.** Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / О. М. Галус, Л. М. Шапошнікова. – К.: Вища шк., 2006. – 215 с.
- Де Гроот Рональд.** Дифференціація в освітанні / Де Гроот Рональд // Директор школи. – 1994. – № 5. – С. 83 – 89.
- Єгоров Г. С.** Система освіти у Франції / Г. С. Єгоров // Історія в школі. – 2001. – № 3 – 4. – С. 13 – 17.
- Єгоров Г., Мельниченко Б., Василенко Н.** Оцінювання і контроль знань учнів у зарубіжній школі / Г. Єгоров, Б. Мельниченко, Н. Василенко // Історія в школі. – 2000. – № 9. – С. 8 – 12.
- Єгоров Г. С., Лавриченко Н. М., Мельниченко Б. Ф.** Тенденції розвитку змісту базової освіти у країнах Заходу / Г. С. Єгоров, Н. М. Лавриченко, Б. Ф. Мельниченко. – К.: КМПУ ім. Грінченка, 2003. – 186 с.
- Закон України** «Про загальну середню освіту». – Відомості Верховної Ради. – 1999. – № 28.
- Закон України** «Про освіту» // Освіта. – 1996, 21 серп.
- Зязюн І. А.** Реформа освіти в Японії / І. А. Зязюн // Рідна шк. – 1993. – № 8. – С. 67 – 74.
- Зязюн Л.** Освітня система Франції / Л. Зязюн // Рідна шк. – 2001. – № 11. – С. 70 – 74.
- Каленюк І.** Критерії ефективності витрат на освіту / І. Каленюк // Економічний Часопис – XXI. – 2001. – № 4. – С. 40 – 42.
- Капанова В. А.** Сравнительная педагогика. Школа и образование за рубежом: учебное пособие / В. А. Капанова. – Минск: Новое знание, 2004. – 222 с.
- Кічук Н. В.** Освіта у сучасному світі: навчальний посібник / Н. В. Кічук. – Ізмаїл: [б. в.], 2001. – 88 с.
- Корсак К. В.** Світова вища освіта. Порівняння і визнання закордонних кваліфікацій і дипломів: монографія / К. В. Корсак. – К.: [б. в.], 1997. – 207 с.
- Красовицький М.** Деякі риси системи освіти країн США і Канади / М. Красовицький // Історія в школі. – 2002. – № 2. – С. 6 – 10.
- Кремень В. Г.** Філософія освіти ХХІ століття / В. Г. Кремень // Шлях освіти. – 2003. – № 2. – С. 2 – 6.
- Кремень В. Г.** Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору / авт. В. Г. Кремень. – К.: Педагогічна думка. – 2009. – 520 с.
- Кузь В.** Глобалістика: економіка та освіта / В. Кузь // Рідна школа. – 2001. – № 9. – С. 3 – 6.
- Лавриченко Н.** Реформування освіти в європейських країнах за умов їх інтеграції / Н. Лавриченко // Шлях освіти. – 1997. – № 2. – С. 20 – 24.
- Левківський М. В.** Історія педагогіки: підручник / М. В. Левківський. – К.: Центр навч. літ-ри, 2003. – 360 с.
- Локшина О., Ткаченко Ю.** Система шкільної освіти Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії / О. Локшина, Ю. Ткаченко // Історія в школі. – 2001. – № 7. – С. 23 – 27.
- Локшина О. І.** Контроль та оцінка успішності учнів у школах Західної Європи / О. І. Локшина. – К.: КМПУ ім. Грінченка. – 2002. – 52 с.
- Лутай В. С.** Філософія сучасної освіти: навчальний посібник / В. С. Лутай. – К.: Центр «Магістр-8» Творчої спілки вчителів України, 1996. – 256 с.

Любар О. О. Історія української школи і педагогіки: навчальний посібник / О. О. Любар, М. Г. Стельмахович, Д. Т. Федоренко; [за ред. О. О. Любара]. – К.: Знання, 2003. – 456 с.

Мазоха Д. Феномен європейської інтеграції педагогічної освіти / Д. Мазоха // Вища освіта України. – 2007. – № 2. – С. 82 – 87.

Манушин Э. А. Развитие информационных технологий в образовании: Аналитический доклад / Э. А. Манушин. – М.: ИИТО, 1997. – 75 с.

Мельниченко Б. Система шкільної освіти у Федеративній Республіці Німеччини / Б. Мельниченко // Історія в школі. – 2001. – № 5. – С. 17 – 21.

Огнев'юк В. О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку / В. О. Огнев'юк. – К.: Знання України, 2003. – 448 с. – Бібліогр.: с. 437 – 446.

Огнев'юк В. О. Філософія освіти в структурі наукових досліджень феномену освіти / В. О. Огнев'юк // Шлях освіти. – 2009. – Вип. 2. – С. 2 – 6.

Павліченко О. Рада Європи і питання освіти / О. Павліченко // Шлях освіти. – 1996. – № 1. – С. 33 – 35.

Професійна освіта в зарубіжних країнах: порівняльний аналіз: Моногр. / За ред. Н. Г. Ничкало, В. О. Кудіна. – Черкаси: Вибір, 2002. – 322 с.

Реформы образования в современном мире: Глобальные и региональные тенденции. – М., 1995. – 180 с.

Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / А. А. Сбруєва. – 2-ге вид., стер. – Суми: Університетська книга, 2005. – 320 с.

Сбруєва А. А. Сутність ринкової ідеології освітніх реформ розвинутих країн // Шлях освіти. – 2003. – № 1. – С. 15 – 21.

Сбруєва А. А. Тенденції реформування середньої освіти розвинених англомовних країн в контексті глобалізації (90-ті рр. ХХ – початок ХХІ ст.): монографія / А. А. Сбруєва. – Суми: Сумська обл. друк.; Козацький вал, 2004. – 500 с.

Сисоєва С. О., Батечко Н. Г. Вища освіта України: реалії сучасного розвитку / С. О. Сисоєва, Н. Г. Батечко // Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Київський університет імені Бориса Грінченка, Національний університет біоресурсів і природокористування України. – К.: ВД ЕКМО, 2011. – 344 с.

Сисоєва С. О., Заскалета С. Г. Неперервна професійна освіта у документах Європейського Союзу / С. О. Сисоєва, С. Г. Заскалета // Академія педагогічних наук України, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих. – К.: КП «Миколаївська обласна друкарня», 2009. – 276 с.

Сисоєва С. О., Соколова І. В. Нариси з історії розвитку педагогічної думки: Навчальний посібник / С. О. Сисоєва, І. В. Соколова. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 308 с.

Система освіти в Україні: стан та перспективи розвитку: (Аналіт. доп. Центру Разумкова) // Національна безпека і оборона. – 2002. – № 4(28). – С. 2 – 30.

Соколова М. А. Сравнительная педагогика / М. А. Соколова, Е. Н. Кузьмина, М. Л. Родионов. – М.: Просвещение, 1978. – 192 с.

Стратегія реформування освіти в Україні: Рек. з освітньої політики. – К.: К. І. С., 2003. – 296 с.

Сухомлинська О. В. Зарубіжний педагогічний досвід в Україні в 20-і роки / О. В. Сухомлинська // Рідна шк. – 1992. – № 2. – С. 3 – 7.

- Тараненко І.** Навчальний режим у школах країн Європейського співтовариства / І. Тараненко, О. Локшина // Шлях освіти. – 1996. – № 1. – С. 23 – 37.
- Трілленберг Г.** Модернізація освіти як чинника людського капіталу у контексті розбудови «Нової економіки» / Г. Трілленберг // Вісник ТАНГ. – 2005. – № 4. – С. 1 – 7.
- Уланов В.** Російська школа в європейському контексті / В. Уланов // Директор школи. – 1996. – № 3. – С. 83 – 87.
- Форбек М.** Європейський стандарт шкільної освіти / М. Форбек // Шлях освіти. – 1996. – № 1. – 1997. – № 1. – С. 21 – 25.
- Чижевський Б.** Місце і роль приватних закладів у загальній системі освіти / Б. Чижевський // Шлях освіти. – 1998. – № 3. – С. 46 – 48.

Додаткова література:

- Бек У.** Что такое глобализация? / Бек У.; [пер. с нем. А. Григорьева и В. Сидельника; общ. ред. и послесл. А. Филиппова]. – М.: Прогресс-Традиция, 2001. – 304 с.
- Беспалько В. П.** Проблемы образовательных стандартов в США и России / В. П. Беспалько // Педагогика. – 1995. – № 1. – С. 89 – 94.
- Василенко Н.** Проблема здорового способу життя в освіті європейських країн / Н. Василенко // Шлях освіти. – 2000. – № 1. – С. 19 – 22.
- Вульфсон Б. Л.** Стратегия развития образования на Западе на пороге XXI века / Б. Л. Вульфсон. – М.: Изд-во УРАО, 1999. – 208 с.
- Вульфсон Б. Л.** Сравнительная педагогика: история и современные проблемы / Б. Л. Вульфсон. – М.: Изд-во УРАО, 2003. – 232 с.
- Галус О. М.** Порівняльна педагогіка : навчальний посібник / О. М. Галус, Л. М. Шапошнікова. – К.: Вища шк., 2006. – 215 с.
- Де Гроот Рональд.** Дифференціація в освіті / Де Гроот Рональд // Директор школи. – 1994. – № 5. – С. 83 – 89.
- Джуринский А. Н.** Развитие образования в современном мире / А. Н. Джуринский. – М.: Изд-во открытого Российского университета, 1999. – 200 с.
- Дорнер М.** Экологическое воспитание в Германии / М. Дорнер // Педагогика. – 1997. – № 5. – С. 103 – 107.
- Енциклопедія освіти** / Академія пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
- Єгоров Г.** Громадянознавство у школі Франції / Г. Єгоров // Історія в школах України. – 1997. – № 4. – С. 54 – 55.
- Єгоров Г. С., Лавриченко Н. М., Мельниченко Б. Ф.** Тенденції розвитку змісту базової освіти у країнах Заходу / Г. С. Єгоров, Н. М. Лавриченко, Б. Ф. Мельниченко. – К.: КМПУ ім. Грінченка, 2003. – 186 с.
- Єгоров Г., Мельниченко Б., Василенко Н.** Оцінювання і контроль знань учнів у зарубіжній школі / Г. Єгоров, Б. Мельниченко, Н. Василенко // Історія в школі. – 2000. – № 9. – С. 8 – 12.
- Капанова В. А.** Сравнительная педагогика. Школа и образование за рубежом: учебное пособие / В. А. Капанова. – Минск: Новое знание, 2004. – 222 с.
- Корсак К. В.** Світова вища освіта. Порівняння і визнання закордонних кваліфікацій і дипломів: монографія / К. В. Корсак. – К.: [б. в.], 1997. – 207 с.

- Кузь В.** Глобалістика: економіка та освіта / В. Кузь // Рідна школа. – 2001. – № 9. – С. 3 – 6.
- Лавриченко Н.** Реформування освіти в європейських країнах за умов їх інтеграції / Н. Лавриченко // Шлях освіти. – 1997. – № 2. – С. 20 – 24.
- Левківський М. В.** Історія педагогіки: підручник / М. В. Левківський – К.: Центр навч. літ-ри, 2003. – 360 с.
- Локшина О.** Зарубіжна практика структурування базового компонента змісту освіти / О. Локшина // Шлях освіти. – 2000. – № 3. – С. 21 – 23.
- Любар О. О.** Історія української школи і педагогіки: навчальний посібник / О. О. Любар, М. Г. Стельмахович, Д. Т. Федоренко; [за ред. О. О. Любара]. – К.: Знання, 2003. – 456 с.
- Мазоха Д.** Феномен європейської інтеграції педагогічної освіти / Д. Мазоха // Вища освіта України. – 2007. – № 2. – С. 82 – 87.
- Малькова З. А.** Тринадцать лет спустя: американская школа – 96 / З. А. Малькова // Педагогика. – 1996. – № 5. – С. 102 – 110.
- Пилиповский В. Я.** Повски новой модели школьного образования в США / В. Я. Пилиповский // Педагогика. – 1996. – № 3. – С. 102 – 106.
- Пронников В. О.** Освіта в Японії / В. О. Пронников, І. Д. Ладанов. – К.: Знання, 1991. – 32 с.
- Сбруєва А. А.** Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / А. А. Сбруєва. – Суми: Ред.-вид. відділ СДПУ, 1999. – 300 с.
- Сбруєва А. А.** Сутність ринкової ідеології освітніх реформ розвинутих країн / А. А. Сбруєва // Шлях освіти. – 2003. – № 1. – С. 15 – 21.
- Соколова М. А.** Сравнительная педагогика / М. А. Соколова, Е. Н. Кузьмина, М. Л. Родионов. – М.: Просвещение, 1978. – 192 с.
- Тадгян С. А.** Культура и педагогика мира / С. А. Тадгян // Педагогика. – 1997. – № 6. – С. 3 – 14.
- Тараненко І.** Навчальний режим у школах країн Європейського співтовариства / І. Тараненко, О. Локшина // Шлях освіти. – 1996. – № 1. – С. 23 – 37.
- Харпер Х.** Влияние рынка на профессиональное образование в Великобритании / Х. Харпер, Л. Гарнер // Педагогика. – 1998. – № 8. – С. 96 – 102.
- Шевченко А.** Освіта у Франції / А. Шевченко // Рідна шк. – 2001. – № 2. – С. 74 – 77.
- Шпак О.** Економічна освіта у школах США / О. Шпак // Шлях освіти. – 1998. – № 4. – С. 23 – 28.
- Шпак О.** Чи варто кидати гроші на школу? / О. Шпак // Освіта. – 1995. – 8 – 15 листопада.